

RAPORT Z REALIZACJI

PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

DLA MIASTA TARNOWA

DO ROKU 2020

ze strategią krótkoterminową do roku 2016

ZA ROK 2016

Tarnów, grudzień 2017 r.

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	3
1.1.	PODSTAWA PRAWNA.	3
1.2.	OKRES SPRAWOZDAWCZY	3
1.3.	METODYKA PRAC I MATERIAŁY WYKORZYSTANE DO OPRACOWANIA.....	3
2.	OMÓWIENIE REALIZACJI PRZYJĘTYCH W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA” CELÓW, KIERUNKÓW DZIAŁAŃ I ZADAŃ.....	4
2.1.	OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU I LASÓW	5
2.2.	OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY POWIERZCHNI ZIEMI 10	
2.3.	OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY ZASOBÓW WODNYCH	12
2.4.	OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	16
2.5.	OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM ..	23
2.6.	OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM	26
2.7.	OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ODPADAMI	28
2.8.	OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ W ZAKRESIE EDUKACJI EKOLOGICZNEJ	32
2.9.	OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZED POWAŻNYMI AWARIAMI	44
3.	PODSUMOWANIE ILOŚCIOWE PROWADZONYCH DZIAŁAŃ	47
3.1.	PRZYCZYNY ROZBIEŻNOŚCI POMIĘDZY PRZYJĘTYMI CELAMI I DZIAŁANAMI, A ICH WYKONANIEM	50
3.2.	MONITORING	50
3.3.	PODSUMOWANIE	51

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawa prawna.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 poz. 519 z późn. zm.) w celu realizacji polityki ekologicznej państwa nałożyła na wszystkie szczeble administracji samorządowej obowiązek opracowania programów ochrony środowiska.

W dniu 11 września 2014 r. Rada Miejska w Tarnowie uchwałą nr LVII/695/2014 przyjęła „Program ochrony środowiska dla miasta Tarnowa do roku 2020 ze strategią krótkoterminową do roku 2016” (zwany dalej *Programem ochrony środowiska lub Programem*).

Program wspomaga dążenie do uzyskania na terenie miasta sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochronę i rozwój jego walorów oraz racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska z uwzględnieniem konieczności jego ochrony. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla *Program Ochrony Środowiska*, a ocenę efektów jego realizacji, zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska, dokonuje się okresowo, w formie raportów.

Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w polityce miasta w odniesieniu m.in. do gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi i gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrony przyrody oraz edukacji ekologicznej. W opracowaniu znajduje się ich charakterystyka, ocena stanu aktualnego oraz określenie stanu docelowego. Identyfikacja potrzeb miasta w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących przepisów prawnych, polega na sformułowaniu celów krótkookresowych (do 2016 roku) i średniookresowych (do 2020 roku) oraz strategii ich realizacji.

1.2. Okres sprawozdawczy

Niniejszy Raport z realizacji Programu ochrony środowiska przeprowadzono na podstawie analizy realizacji zadań zawartych w Programie, określonych dla miasta Tarnowa. Raport obejmuje okres od 01.01.2016 r. do 31.12.2016 r.

1.3. Metodyka prac i materiały wykorzystane do opracowania

Raport został przygotowany przez pracowników Wydziału Ochrony Środowiska UMT na podstawie opracowanego przez Zakład Analiz Środowiskowych Ekoprecyzja „Programu ochrony środowiska dla miasta Tarnowa do roku 2020 ze strategią krótkoterminowa do roku 2016”.

W Raporcie przedstawiono pełne dane za rok 2016. Przy opracowaniu Raportu zostały wykorzystane dane statystyczne i informacje o stanie środowiska, które są materiałami ogólnodostępnymi i łatwymi do weryfikacji. Informacje na temat stanu realizacji zadań zawartych w Programie ochrony środowiska pozyskane zostały przede wszystkim z Urzędu Miasta Tarnowa (Wydział Ochrony Środowiska, Wydział Infrastruktury Miejskiej, Wydział Bezpieczeństwa Publicznego), Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie Delegatura w Tarnowie a także instytucji i podmiotów wymienionych jako realizatorzy tych zadań m.in. spółek miejskich, Straży Miejskiej, Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej, spółdzielni mieszkaniowych.

2. OMÓWIENIE REALIZACJI PRZYJĘTYCH W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA” CELÓW, KIERUNKÓW DZIAŁAŃ I ZADAŃ

„Program ochrony środowiska dla miasta Tarnowa do roku 2020 ze strategią krótkoterminową do roku 2016” zakłada realizację celu nadrzędnego, za jaki obrano:

Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców przez poprawę stanu środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami

W dokumencie przyjęto programy poprawy dla danego sektora ochrony środowiska, zawierające:

- cele długoterminowe do roku 2020,
- cele krótkoterminowe do roku 2016,
- kierunki działań i zadania z danej dziedziny.

Na bazie przyjętych w „Programie ochrony środowiska dla miasta Tarnowa do roku 2020 ze strategią krótkoterminową do roku 2016” priorytetów i celów, sformułowano plan operacyjny (harmonogram rzeczowo – finansowy), będący listą przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych przewidzianych do realizacji.

Harmonogram obejmował zadania zaplanowane w szerokim przedziale czasowym, a duża część zadań wykraczała poza ramy czasowe przyjęte podczas sporządzania dokumentu. W niniejszym Raporcie przedstawiono zadania z zakresu poszczególnych sektorów związanych z ochroną środowiska, zrealizowane w 2016 r., ze szczegółowym raportowaniem zadań zapisanych w harmonogramie rzeczowo-finansowym.

W Programie ochrony środowiska przyjęto następujący podział zagadnień:

- ochrona przyrody, krajobrazu i lasów
- ochrona powierzchnia ziemi
- ochrona zasobów wodnych
- ochrona powietrza atmosferycznego
- ochrona przed hałasem
- ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym
- gospodarka odpadami
- edukacja ekologiczna
- ochrona przed poważnymi awariami

Poniżej przedstawiono stan realizacji zapisów „Programu ochrony środowiska dla miasta Tarnowa do roku 2020 ze strategią krótkoterminową do roku 2016” za 2016 rok w odniesieniu do poszczególnych zagadnień.

2.1. Ocena stopnia realizacji celów i kierunków działań w zakresie ochrony przyrody, krajobrazu i lasów

Długoterminowy cel ekologiczny do roku 2020:

Zachowanie zasobów i walorów przyrodniczych z uwzględnieniem bio- i georóżnorodności oraz krajobrazu

Strategia działań krótkoterminowych:

1. Konserwacja i odtwarzanie parków miejskich, zwiększanie zakrzaceń.
2. Utrzymanie i rozwój zieleni miejskiej.
3. Powiększenie terenów zieleni w oparciu o inwentaryzację i waloryzację warunków środowiskowych.
4. Zwiększenie ilości nasadzeń wzdłuż najbardziej uciążliwych tras komunikacyjnych.
5. Intensyfikacja działań związanych z rozwojem zieleni na osiedlach mieszkaniowych.
6. Ochrona istniejących pomników przyrody oraz przeprowadzenie inwentaryzacji obiektów mogących w przyszłości być objęte ochroną.
7. Obejmowanie tworów i składników przyrody formami ochrony przyrody.
8. Prowadzenie edukacji ekologicznej dotyczącej ochrony przyrody.
9. Rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych.

Tereny urządzonej zieleni miejskiej, stanowiącej własność Gminy Miasta Tarnowa, w tym parki, były w 2016 r. podzielone na rejony i utrzymywane przez pięć firm wyłonionych na podstawie postępowania przetargowego oraz Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych na podstawie zamówienia „in house”.

Zakres realizowanych prac obejmował w szczególności utrzymanie zimowe alejek i chodników, koszenie roślinności, sadzenie kwiatów, utrzymywanie w czystości terenów zieleni i urządzeń znajdujących na nich oraz bieżące utrzymanie fontann.

Zieleń miejska odgrywa bardzo ważną rolę - wpływa korzystnie na zdrowie mieszkańców, polepsza mikroklimat i wzbogaca miejski krajobraz.

Najważniejsze walory przyrodniczo-krajobrazowe Tarnowa zgrupowane są w zewnętrznych strefach miasta. Do ciekawszych przyrodniczo terenów miasta, obok objętego ochroną rezerwatu Debrza, należy zaliczyć: kompleks „Stawów Krzyskich” wraz z przyległymi lasami i gruntami rolnymi, składowisko „Czajki”, dolinę rzeki Białej i Dunajca, lasy (Lipie, Góra Św. Marcina, Soślina), starorzecze rzeki Białej w rejonie ul. Rudy-Młyny oraz okolicę zbiornika Kantoria.

Każdego roku prowadzona jest inwentaryzacja i waloryzacja obiektów przyrodniczo cennych na terenie Tarnowa - monitoring stanu obiektów chronionych.

W 2016 r. wykonano zagospodarowanie zieleńca przy ul. Romanowicza, Mostowej, na os. Zielonym. Zakupiono około 48 000 sztuk kwiatów jednorocznych. Zostały one wysadzone przede wszystkim w centrum miasta.

Rozpoczęto prace związane z wykonaniem oświetlenia terenów rekreacyjno-sportowych przy ul. Romanowicza. Wykonano renowację i zabezpieczenie Grobu Nieznanego Żołnierza, tj. oczyszczenie, impregnację i uzupełnienie fug.

Wykonano nasadzenia w Parku im. E. Kwiatkowskiego w Tarnowie – Mościcach.

Pomniki przyrody w Tarnowie są poddawane stałej obserwacji i kontroli ich stanu zdrowotnego.

W 2016 r. Uchwałą Nr XXXIII/334/2016 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 grudnia 2016 roku ustanowiono nowy pomnik przyrody – jesion wyniosły.

Jesion ten rośnie na terenie Specjalistycznego Szpitala im. E. Szczeklika przy ul. Szpitalnej 13 w Tarnowie. Wśród innych drzew w Tarnowie wyróżnia się znacznym rozmiarem, ciekawym pokrojem, rozbudowaną koroną oraz dużymi walorami krajobrazowymi. Objęcie tego drzewa ochroną i umieszczenie odpowiedniej informacji na drzewie ma na celu uświadomienie społeczeństwu dużej wartości przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej chronionego obiektu. Ochrona pomnikowa powoduje skuteczniejszą kontrolę nad obiektem i zwiększa możliwości jego pielęgnacji. Szczególne cele ochrony pomnika przyrody to głównie utrzymanie drzewa we właściwym stanie, zabezpieczenie i promocja zieleni w mieście, kształtowanie prawidłowych postaw człowieka wobec przyrody poprzez informowanie i edukację.

W 2016 r. kontynuowano zwalczanie bardzo niebezpiecznej rośliny, jaką jest Barszcz Sosnowskiego. Został on sprowadzony do Polski przez Rosjan z Kaukazu w połowie X wieku w celach pastewnych. Posiada kwiatostan w postaci koszyczków oraz grube, puste w środku łodygi, charakterystyczne rozłożyste liście i osiąga rozmiary od 1 – 4 m wysokości. Już mały kontakt z tą rośliną może zakończyć się poparzeniem drugiego oraz trzeciego stopnia. Szkodliwe są również wytwarzane przez nią olejki eteryczne, które wdychane są przez znajdujących się w pobliżu ludzi.

Szczegółowy opis zadań w zakresie ochrony przyrody, krajobrazu i lasów zrealizowanych w roku sprawozdawczym na terenie miasta Tarnowa przedstawia poniższa tabela:

Tabela 1. Realizacja zadań związanych z ochroną przyrody, krajobrazu i lasów w roku sprawozdawczym

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
Zachowanie zasobów i walorów przyrodniczych z uwzględnieniem bio- i georóżnorodności oraz krajobrazu						
1. Zapewnienie trwałości i wielofunkcyjności lasów	Opracowanie umożliwi zrównoważoną, wielofunkcyjną gospodarkę leśną na terenie zurbanizowanym. Ułatwia wprowadzanie i dostosowanie składu gatunkowego drzewostanu do warunków glebowych, właściwe pielęgnowanie i odnawianie drzewostanu. Przyczynia się do ochrony różnorodności biologicznej, łagodzenia klimatu lokalnego, utrzymywania optymalnej wilgotności powietrza oraz ochrony gatunkowej zwierząt, zwłaszcza ptaków. Dokument poprzez szerokie potraktowanie tematu może spowodować zachowanie oczek wodnych i poprawę retencji, a przez to pozytywnie wpłynąć na stosunki wodne w okolicy, bez ingerencji w naturalne zbiorniki wodne.	2016	UMT	-	-	-
2. Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych	Kontynuowany nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, zlecony na podstawie porozumienia Nadleśnictwu Gromnik.	2016	Nadleśnictwo Gromnik	Budżet miasta	2,96	2,96
3. Dalsza inwentaryzacja i waloryzacja obiektów przyrodniczo cennych na terenie Tarnowa - monitoring stanu obiektów chronionych	Monitoring stanu obiektów chronionych prowadzony jest na bieżąco. Informacje na temat stanu pomników przyrody przekazywane są również przez mieszkańców Tarnowa oraz przez szkoły opiekujące się pomnikami przyrody występującymi na ich terenie bądź w pobliżu.	Zadanie realizowane na bieżąco	UMT	-	-	-
4. Propagowanie wśród mieszkańców i turystów dbałości o tereny chronione - Uzupełnianie oznaczeń i zabezpieczeń pomników przyrody	Realizowane na bieżąco.	Zadanie realizowane na bieżąco	UMT	-	-	-
5. Ocena stanu środowiska przyrodniczego i rozpoznawanie zagrożeń różnorodności biologicznej – kontynuacja inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej na terenie miasta Tarnowa	Obecnie w Tarnowie są 42 pomniki przyrody. Są to pojedyncze drzewa, grupy drzew, parki aleje drzew i głązy narzutowe. W Tarnowie znajduje się 1 rezerwat przyrody „Debrza” oraz ciekawe przyrodniczo tereny, nie objęte ochroną wśród nich: kompleks „Stawów Krzyskich” wraz z przyległymi lasami i gruntami rolnymi, dolina rzeki Białej i Dunajca oraz lasy (Lipie, Góra św. Marcina, Soślina), starorzecze rzeki Białej w rejonie ul. Rudy-Młyny, okolica zbiornika Kantoria. Wykonanie aktualizacji inwentaryzacji pomników przyrody w Tarnowie. Wykonanie inwentaryzacji dendrologicznej planowanego pomnika przyrody – jesionu wyniosłego przy ul. Szpitalnej w Tarnowie.	2016	UMT	Budżet miasta	0,5	0,5
6. Ochrona pomników przyrody	Złożenie wniosku o dotację do Urzędu Wojewódzkiego na pielęgnację	Zadanie	UMT	-	-	-

Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla miasta Tarnowa za rok 2016

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
	pomników przyrody.	realizowane na bieżąco				
7. Ustanawianie nowych pomników przyrody – przygotowanie dokumentacji i projektów uchwał Rady Miejskiej, zakup tablic informacyjnych, pielęgnacja pomników	Uchwała Nr XXXIII/333/2016 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 grudnia 2016 roku w sprawie częściowego zniesienia formy ochrony przyrody – pomnika przyrody usytuowanego przy ul. Pszennej w Tarnowie na terenie parku podworskiego.	2016	UMT	-	-	-
	Uchwała Nr XXXIII/334/2016 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 grudnia 2016 roku w sprawie ustanowienia pomnika przyrody – jesionu wyniosłego.					
8. Ochrona terenów cennych przyrodniczo	W ramach współpracy z tarnowskimi placówkami oświatowymi oraz instytucjami, 2 razy w roku odbywają się akcje porządkowe w miejscach cennych przyrodniczo, głównie wzdłuż Wątku i wokół Kantorii, a także obszaru położonego w rejonie osiedla Westerplatte, Lasku Lipie i Góry św. Marcina, rezerwatu przyrody „Debrza”.	2016	UMT, placówki oświatowe	-	-	-
9. Bieżące utrzymanie zieleni miejskiej	Przeprowadzono przetarg na bieżące utrzymanie terenów zieleni miejskiej. W ramach utrzymania prowadzone są przede wszystkim prace porządkowe, koszenie, sadzenie kwiatów, plewienie.	2016	UMT	budżet miasta	2145,55	2145,55
10. Wykonywanie cięć pielęgnacyjnych koron drzew	Wytypowano drzewa do przycinki, przeprowadzono przetargi i zrealizowano zadanie.	2016	UMT	budżet miasta	74,20	74,20
11. Aranżacja zieleni na zieleńcu przy ul. Bóźnic i Waryńskiego	Aranżacja zieleni na zieleńcu przy ul. Bóźnic i Waryńskiego nie została wykonana, gdyż centralna część terenu zieleńca jest do chwili obecnej własnością osoby fizycznej, a brak kontaktu z właścicielem nieruchomości uniemożliwia realizację zadania.	-	-	-	-	-
12. Wykonanie oczyszczenia i impregnacji Pomnika Nieznanego Żołnierza	Wykonano renowację i zabezpieczenie Grobu Nieznanego Żołnierza, tj. oczyszczenie, impregnację i uzupełnienie fug.	2016	UMT	budżet miasta	16,60	16,60
13. Zakładanie pasów zieleni ochronnej wzdłuż tras komunikacyjnych	W 2016 r. nasadzona drzewa w pasach zieleni wzdłuż ul. Romanowicza (od Jastruna do Klikowskiej), ul. Burnicznej oraz ul. Klikowskiej (od Elektrycznej do ronda). Koszty uwzględnione w zadania 18.	2016	ZDiK	Budżet ZDiK	-	-
14. Stosowanie wymogu nasadzeń rekompensacyjnych w zamian za wydanie zezwolenia na wycinkę drzew lub krzewów	Nasadzono 192 drzewa oraz 714 krzewy.	wiosna - jesień 2016	UMT, ZDiK	budżet miasta, budżet ZDiKu	31,90	31,90
Zadania nie ujęte w Programie Ochrony Środowiska:						
15. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury skwerów i placów	Wykonano zagospodarowanie zieleńca przy ul. Romanowicza, Mostowej, na os. Zielonym oraz rozpoczęto prace związane z wykonaniem oświetlenia	2016	UMT	budżet miasta	1215,93	1215,93

Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla miasta Tarnowa za rok 2016

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
zabaw	terenów rekreacyjno sportowych przy ul. Romanowicza Place zabaw: <ul style="list-style-type: none"> • Ogrodowa – wykonanie ogrodzenia oddzielającego plac zabaw od boiska, dostawa z montażem piramidy linowej, • Street workout' na Piaskówce, • Westerplatte – dostawa i montaż siłowni zewnętrznych, wykonanie alejek, • Wykonanie ogrodzenia od ul. Pułaskiego, wykonanie oświetlenia, • Cicha – nowy plac zabaw, wykonanie oświetlenia • Bitwy pod Studziankami – przebudowa i rozbudowa placu zabaw, dostawa i montaż siłowni, • Krzyska – rozbudowa placu zabaw, wykonanie drenażu, wykonanie oświetlenia, • Siłownie zewnętrzne – Czarna Droga, Sucharskiego, Fąfary 					
16. Rozwój małej architektury (kwietniki, ławki, kosze, nawierzchnie chodnikowe itp.)	Realizowano w ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury skwerów - zgodnie z p. 15	-	UMT	-	-	-
17. Likwidacja Barszczu Sosnowskiego	Od lat zwalczamy barszcz Sosnowskiego, gdyż jest to gatunek silnie inwazyjny, barszcz Sosnowskiego wypiera rodzime gatunki, bardzo szybko się rozprzestrzenia, tworzy trwałe banki nasion w glebie i jest bardzo trudny do zwalczenia. W Tarnowie zdarzają się przypadki poparzenia tym toksycznym chwastem. Już niewielki kontakt z tą rośliną może zakończyć się poparzeniem drugiego oraz trzeciego stopnia. Szkodliwe są również wytwarzane przez nią olejki eteryczne, które wdychane są przez znajdujących się w pobliżu ludzi. Informujemy, edukujemy oraz przestrzegamy mieszkańców w tym zakresie.	2016	UMT	Budżet miasta WFOŚiGW w Krakowie	19,50	1,95
18. Pozostałe działania	Remont schodów na skw. O. O. Kokocińskiego Remont ławki zabytkowej w Mościcach Remont pomnika W. Muchy Remont schodów, alejki i muru w Parku Sanguszków Opracowanie koncepcji rewitalizacji Parku Sanguszków Nasadenia w Parku im. E. Kwiatkowskiego	2016	UMT	budżet miasta	649,35	649,35

2.2. Ocena stopnia realizacji celów i kierunków działań w zakresie ochrony powierzchni ziemi

Długoterminowe cele ekologiczne do roku 2020

Ochrona gleb przed degradacją, rekultywacja terenów zdegradowanych i przemysłowych

Strategia działań krótkoterminowych:

1. Zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym, rolnym lub rekreacyjno-wypoczynkowym.
2. Przeciwdziałanie degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych.
3. Prowadzenie monitoringu jakości gleby i ziemi.

Zgodnie z informacjami Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie miasta Tarnowa w kilku obszarach występują osuwiska oraz obszary predysponowane do występowania ruchów masowych. Są one zlokalizowane w rejonie rezerwatu Debrza, przy zachodniej granicy miasta pomiędzy ul. Kilińskiego oraz Podgóorską, przy ul. H. Marusarz oraz w południowej części od ul. Leliwitów wzdłuż obwodnicy miasta aż po jego granicę.

Dnia 21 czerwca 2016 r. do Urzędu Miasta Tarnowa wpłynął wniosek Prezesa Zarządu BRUK-BET Sp. z o.o., Nieciecza 199, 33-240 Żabno w sprawie uznania rekultywacji gruntów za zakończoną dla części terenów po eksploatacji złoża Klikowa I w Tarnowie przy ulicy Niedomickiej.

W dniu 12 lipca 2016 r. dokonano oględzin terenu zrehabilitowanego po wykonanej eksploatacji złoża Klikowa I w Tarnowie przy ulicy Niedomickiej. W trakcie oględzin stwierdzono, iż rekultywacja przeprowadzona została zgodnie z projektem rekultywacji terenów poeksploatacyjnych złoża Klikowa I w Tarnowie przy ulicy Niedomickiej. Na nieruchomościach gruntowych o łącznej powierzchni 12,2424 ha wyprofilowano skarpy zbiornika wodnego w części nawodnej. Skarpy są łagodne, stabilne bez oznak osuwiskowych. Akwen wodny został zarybiony narybkiem karpia oraz amura.

W okresie sprawozdawczym nie zachodziła potrzeba przeciwdziałania degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych.

W 2016 r. nie realizowano zadań w zakresie badania jakości gleby i ziemi na terenie miasta. Badania gleby na terenie Tarnowa prowadzone są co 5 lat, ostatnio były wykonywane w 2015 r.

Szczegółowy opis zadań w zakresie ochrony powierzchni ziemi realizowanych w roku sprawozdawczym na terenie miasta Tarnowa przedstawia poniższa tabela:

Tabela 2. Realizacja zadań związanych z ochroną powierzchni ziemi w roku sprawozdawczym

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
Ochrona gleb przed degradacją, rekultywacja terenów zdegradowanych i przemysłowych						
1. Zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym, rolnym lub rekreacyjnowypoczynkowym	Zrekultywowano tereny poeksploatacyjne złoża Klikowa I w Tarnowie przy ulicy Niedomickiej. Na powierzchni 12,2424 ha wyprofilowano skarpy zbiornika wodnego w części nawodnej i zawodnej. Zlikwidowano zwałowiska tymczasowe z obszaru zrekultywowanego, obsiano trawą część ziemistą po rekultywacji oraz zarybiono część nawodną rybami słodkowodnymi. Skarpy są łagodne, stabilne bez oznak osuwiskowych. Rekultywacja prowadzona była w kierunku rolno-wodnym.	2016	Bruk-Bet Sp. z o.o.	Budżet firmy	bdk	-

2.3. Ocena stopnia realizacji celów i kierunków działań w zakresie ochrony zasobów wodnych

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony wód:

Długoterminowy cel ekologiczny do roku 2020:

Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez zapewnienie poprawy jakości wód oraz ochrony zasobów wodnych

Strategia działań krótkoterminowych:

1. Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej.
2. Prowadzenie monitoringu stanu technicznego bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe w gospodarstwach domowych.
3. Inwentaryzacja oraz kontrola punktów zrzutu ścieków.
4. Konserwacja rowów melioracyjnych.
5. Ograniczenie spływów z dróg poprzez rozwój kanalizacji deszczowej.
6. Prowadzenie kampanii edukacyjno – informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie racjonalnej gospodarki nawozami.

Tarnowskie Wodociągi Sp. z o.o. w 2016 r. realizowały szereg inwestycji, m.in.:

- budowę instalacji termicznej hydrolizy i fermentacji osadów ściekowych z odzyskiem energii elektrycznej i ciepłej na oczyszczalni ścieków,
- modernizację ujęcia wody w Tarnowie-Świerczkowie.

Rozbudowano magistralę sieci wodociągowej w Tarnowie. Zmodernizowano sieć kanalizacyjną przy wielu tarnowskich ulicach.

Corocznie wykonuje się prace konserwatorskie na tarnowskich ciekach wodnych.

Wykonano przebudowę potoku Klikowskiego (III). Zakres prac obejmował m. in.:

- przebudowano potok na odcinku od km 5+240 do km 5+916,
- odmulono dno ,
- wykonano profilowanie skarp,
- ubezpieczono dno płytami betonowymi żelbetowymi pełnymi,
- umocniono skarp geokratą.

Szczegółowy opis zadań w zakresie ochrony wód realizowanych w roku sprawozdawczym na terenie miasta Tarnowa przedstawia poniższa tabela:

Tabela 3. Realizacja zadań związanych z ochroną zasobów wodnych w roku sprawozdawczym

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
Osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz podziemnych						
1. Narzucanie wymogu oczyszczania wód opadowych z powierzchni, na których odbywa się obrót paliwami	W decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach stacji paliw płynnych nakładany jest na inwestorów obowiązek zapewnienia oczyszczania wód opadowo-roztopowych z terenu stacji.	zadanie ciągłe	UMT	-	-	-
2. Przebudowa potoku Klikowskiego – etap III	W 2016 r. zrealizowano III etap przebudowy potoku – od km 5+240 do km 5+916. Dokonano: odmulenia dna , profilowania skarp, ubezpieczenia dna płytami betonowymi żelbetowymi pełnymi i umocnienia skarp geokratą.	2016 r.	UMT	GMT	368,97	368,97
3. Przebudowa rowu Olszynowego	zaniechano realizacji inwestycji ze względu na warunki przedstawione przez właścicielkę działek nr 145/3 i 146/3 obr. 101 (wykupienie, dzierżawa lub najem terenu po trasie rowu, przykrycie rowu na odcinku wzdłuż działki nr 145/3, wypłatę odszkodowania w wys. 10.000 zł). Gmina Miasta Tarnowa nie była w stanie zaspokoić roszczeń właścicielki działek.	-	UMT	-	-	-
4. Przebudowa potoku Stary Wątok	w związku z podjęciem przez Tarnowskie Wodociągi działań związanych z realizacją budowy przepompowni wód potoku Stary Wątok, zdecydowano o połączeniu tych zadań. Przebudowa potoku będzie realizowana wraz z budową przepompowni.	-	UMT	-	-	-
5. Budowa przepompowni wód potoku Stary Wątok	w marcu 2017 r. ukończona została dokumentacja techniczna. Tarnowskie Wodociągi Sp. z o.o. decyzją Prezydenta Miasta Tarnowa z dnia 14 kwietnia 2017 r. uzyskały pozwolenie na budowę przepompowni. Realizacja inwestycji zostanie rozpoczęta po dokonaniu montażu finansowego. W ramach projektu realizowanego na zlecenie Ministerstwa Środowiska <i>Miejskie plany adaptacji do zmian klimatu</i> miasto wystąpiło do Ministerstwa o dofinansowanie tego zadania.	2016-2017	Tarnowskie Wodociągi Sp. z o. o.	Środki TW Sp. z o. o.	bd	bd
6. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe w dolinie potoku Wątok	z informacji uzyskanych u inwestora (Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie Inspektorat Rejonowy w Tarnowie) wynika, że w roku bieżącym ukończone zostało opracowanie „Zabezpieczenie przeciwpowodziowe w dolinie potoku Wątok w gminach Miasto Tarnów oraz Skrzyszów i Ryglice pow. tarnowski”. Opracowanie obejmuje program poprawy bezpieczeństwa powodziowego w dolinie potoku wraz z prognozą	2016-2017	MZMiUW w Krakowie	Środki MZMiUW w Krakowie	bd	bd

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
	oddziaływania na środowisko oraz program funkcjonalno – użytkowy opisujący rozwiązania przewidziane do zaprojektowania i realizacji robót budowlanych.					
7. Rozbudowa obwałowań przeciwpowodziowych i budowa prawego wału rzeki Biała	<p>Na zlecenie Małopolskiego Zarządu Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Krakowie Inspektorat Rejonowy w Tarnowie aktualnie trwają prace projektowe dla zadania „Rozbudowa obwałowań przeciwpowodziowych rzeki Biała”.</p> <p>Dla zadania „Budowa prawego wału rzeki Biała” 31 sierpnia 2017 r. wydana została decyzja Wojewody Małopolskiego o pozwoleniu na realizację inwestycji. W związku z wejściem w życie od 1 stycznia 2018 r. nowej ustawy Prawo wodne, zadania w zakresie gospodarki wodnej, realizowane dotychczas przez samorząd województwa, zostaną przejęte przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.</p>	2016-2017	MZMiUW w Krakowie	Środki MZMiUW w Krakowie	bd	bd
Zadania nie ujęte w Programie Ochrony Środowiska:						
8. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie Tarnowa	Zrealizowane	2016	Tarnowskie Wodociągi Sp. z o. o.	Środki TW Sp. z o. o.	2 780,0	
9. Modernizacja sieci kanalizacyjnej na terenie Tarnowa	Zrealizowane	2016	Tarnowskie Wodociągi Sp. z o. o.	Środki TW Sp. z o. o.	280,5	
10. Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie Tarnowa	Zrealizowane	2016	Tarnowskie Wodociągi Sp. z o. o.	Środki TW Sp. z o. o.	373,6	
11. Modernizacja sieci wodociągowej na terenie Tarnowa	Zrealizowane	2016	Tarnowskie Wodociągi Sp. z o. o.	Środki TW Sp. z o. o.	2 489,6	
12. Modernizacja ujęcia wody w Tarnowie Świerczkowie	Zrealizowane	2016	Tarnowskie Wodociągi Sp. z o. o.	Środki TW Sp. z o. o.	188,9	
13. Modernizacja oczyszczalni ścieków	Zrealizowane	2016	Tarnowskie Wodociągi Sp. z o. o.	Środki TW Sp. z o. o.	1 468,2	
14. Budowa instalacji	Zakończenie inwestycji nastąpiło 20.01.2017 r.	2016 - 2017	Tarnowskie	Środki	43 526,3	

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
<i>termicznej hydrolizy i fermentacji osadów ściekowych z odzyskiem energii elektrycznej i ciepłej na oczyszczalni ścieków</i>			Wodociągi Sp. z o. o.	TW Sp. z o. o.		
15. Stosowanie monitoringu wód podziemnych dla obiektów mogących mieć negatywny wpływ na środowisko gruntowo-wodne	Zgodnie z programem wojewódzkim PMŚ na lata 2016-2020 w 2016 roku na obszarze województwa małopolskiego badania jakości wód podziemnych prowadzono w sieciach: krajowej i regionalnej. Badania w sieci krajowej wykonuje Państwowy Instytut Geologiczny pełniący rolę Państwowej Służby Hydrogeologicznej. W 2016 roku badania monitoringowe wód podziemnych dla miasta Tarnowa prowadzone były w 2 punktach obserwacyjnych sieci regionalnej: Kępa Bogumiłowicka i Tarnów-Świerczków. Ocena stanu chemicznego wód podziemnych w tych punktach wykazała, że 100 % wód badanych było w dobrym stanie chemicznym (III klasa).	2016	WIOŚ	budżet WIOŚ, środki Norweskiego Mechanizmu Finansowego	bd	-
16. Identyfikacja i ujawnianie nielegalnych odpływów ścieków do wód i ziemi w celu ich likwidacji	Straż Miejska w Tarnowie dokonuje kontroli sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych z nieruchomości wskazanych głównie przez Tarnowskie Wodociągi jako te, których właściciele nie wywiązują się z obowiązku przyłączenia do sieci kanalizacyjnej. Przeprowadzono 253 kontrole dotyczące wywiązywania się właścicieli nieruchomości z obowiązków określonych w art. 5 ust 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Za pozbywanie się nieczystości ciekłych w sposób niezgodny z prawem nałożono 111 mandatów karnych, pouczone 42 osoby, skierowano 5 wniosków o ukaranie do sądu.	Zadanie realizowane na bieżąco	SM	budżet miasta	w ramach obowiązków etatowych	bdk
17. Prace remontowe i konserwacyjne na ciekach wodnych	Dokonano odcinkowej, bieżącej konserwacji 10 rowów i 3 potoków, na łącznej długości 6,645 km; w ramach utrzymania zieleni miejskiej wzdłuż cieków wodnych, przeprowadzono 2-3 krotne koszenie 6 rowów i 2 potoków, na łącznej długości 12,731 km; dokonano wykoszenia terenu zalewowego wzdłuż potoku Wątok, wokół zbiornika wodnego Kantoria i wzdłuż rowu Jaracza, na łącznej powierzchni 137.450 m ² ; usunięto zakrzaczenia z koryta rowu Bagienko i rowu „k/Tuczarni”, z łącznej powierzchni 360 m ² ; zlikwidowano zator na potoku Małochlebówka.	2016	UMT	GMT	171,018	171,018

2.4. Ocena stopnia realizacji celów i kierunków działań w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:

Długoterminowy cel ekologiczny do roku 2020

Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza

Strategia działań krótkoterminowych:

1. Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych.
2. Promocja alternatywnych źródeł energii (opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii).
3. Przebudowa i modernizacje dróg.
4. Prowadzenie kampanii edukacyjno – informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie szkodliwości spalania różnego rodzaju odpadów oraz węgla o słabej kaloryczności i dużym zasiarczeniu w paleniskach domowych.
5. Stworzenie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego – wytyczenie i wykonanie ścieżek rowerowych.
6. Promowanie ciepła z miejskiej sieci ciepłowniczej oraz paliw proekologicznych takich jak np. gaz ziemny, olej opałowy
7. Promowanie działań zmierzających do eliminacji strat ciepła z budynków mieszkalnych (docieplenia, wymiana okien itp.);
8. Monitoring stanu jakości powietrza atmosferycznego.

O stanie zanieczyszczenia atmosfery decyduje emisja z miasta, emisja z okolicznych powiatów i emisja napływowa z kierunku zachodniego. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza w Tarnowie są zakłady przemysłowe, przedsiębiorstwo energetyki ciepłej, kotłownie i paleniska indywidualne oraz komunikacja.

Zadania mające na celu ochronę powietrza atmosferycznego dotyczyły zmniejszenia emisji zanieczyszczeń pochodzących głównie z transportu, przemysłu i sektora produkcyjnego, ale także z sektora komunalnego.

Za istotne kwestie uznano zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło, poprzez termomodernizację budynków oraz zmianę struktury ogrzewania, z podłączaniem budynków do sieci miejskiej i zmianę źródeł ciepła na ekologiczne (np. węgla na gaz lub przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej), co pozwoliło na ograniczenie niskiej emisji.

W 2016 r. w myśl uchwały Nr VIII/78/2011 z dnia 24 marca 2011 r. Rady Miejskiej w Tarnowie, kontynuowano udzielanie dotacji celowej z budżetu Gminy Miasta Tarnowa na dofinansowanie kosztów inwestycji związanej ze zmianą systemu ogrzewania oraz zakupem i montażem kolektorów słonecznych.

Dofinansowanie inwestycji w zakresie zmiany systemu ogrzewania udzielane jest tym inwestycjom, które polegają na zmianie systemu ogrzewania na ogrzewanie proekologiczne, w następstwie którego następuje rzeczywiste ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Warunkiem uzyskania dofinansowania zmiany systemu ogrzewania na ogrzewanie proekologiczne jest likwidacja

wszystkich dotychczasowych służących ogrzewaniu pieców lub kotłów c.o. opalanych paliwem stałym (węgiel bądź koks), brak innego źródła ogrzewania oraz zastąpienie systemów ogrzewania opartych na paliwie stałym (węgiel bądź koks), systemami proekologicznymi opartymi na paliwie gazowym, elektrycznym, olejowym, bądź opartymi na przyłączeniu do miejskiej sieci ciepłowniczej.

W polskim prawie nie ma mechanizmów umożliwiających wyegzekwowanie od osób fizycznych użytkownika urządzeń grzewczych spełniających określone wymogi w zakresie wielkości emisji substancji do powietrza, dlatego też dla mieszkańców wielokrotnie aspekt ekologiczny schodzi na drugi plan w odniesieniu do aspektu finansowego, stąd tak ważną rolę odgrywają gminne dotacje na wykorzystywanie ekologicznych źródeł energii. Powietrze na terenie Tarnowa wykazuje znaczne zanieczyszczenie, głównie pyłem PM10, będącym bardzo groźnym zanieczyszczeniem powietrza, składającym się z mieszaniny cząstek stałych i ciekłych, zawieszonych w powietrzu, które może zawierać substancje toksyczne takie jak wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, m.in. benzo(a)piren, metale ciężkie oraz dioksyny i furany. PM10 skutecznie redukowany jest poprzez zastosowanie alternatywnych, ekologicznych źródeł energii, m.in. wykorzystanie kolektorów słonecznych oraz zmianę systemu ogrzewania, głównie związaną z likwidacją kotłów węglowych oraz pieców kaflowych.

Na terenie miasta wykonano wiele zadań, których głównym celem nie była co prawda ochrona powietrza atmosferycznego, ale ich realizacja przyczyniła się w efekcie do redukcji emitowanych do powietrza zanieczyszczeń. Do takich zadań zaliczyć można modernizację dróg i usprawnienia w ruchu drogowym.

Inwestycje związane z ochroną powietrza prowadziło również Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o., które w 2016 r. zakupiło 10 autobusów spełniających kryteria komunikacji "przyjaznej dla użytkownika". Są to pojazdy niskopodłogowe, klimatyzowane, wyposażone w systemy informacji pasażerskiej, przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych.

Do poprawy jakości powietrza w mieście przyczyniają się także prace termomodernizacyjne prowadzone przez tarnowskie spółdzielnie mieszkaniowe. W 2016 r. spółdzielnie przeznaczyły na ten cel 8 243,10 tys. zł.

W Tarnowie zwraca się uwagę na ruch rowerowy i związane z nim ścieżki rowerowe. Nowopowstała ścieżka rowerowa znajduje się przy ul. Piłsudskiego (na odcinku od ul. Słowackiego do ul. Romanowicza). Gmina posiada międzygminne połączenie rowerowe z Pawężowem w gm. Lisia Góra.

Od września 2016 r. w Urzędzie Miasta Tarnowa funkcjonuje stanowisko Ekodoradcy. Jego zadaniem jest przyspieszenie wdrażania działań służących poprawie jakości powietrza, które zostały zaplanowane w ramach Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego. Ekodoradca promuje wśród mieszkańców wiedzę na temat zagrożeń płynących z zanieczyszczonego powietrza oraz głównych źródeł niskiej emisji, a przez to mobilizuje ich do aktywnego włączenia się w przeciwdziałanie temu zjawisku. Prowadzi działania edukacyjne wśród najmłodszych mieszkańców naszego miasta, odwiedzając przedszkola, przekazuje najmłodszym podstawową wiedzę na temat jakości powietrza. Na bieżąco udziela również informacji mieszkańcom oraz pomaga w wypełnianiu ankiet dotyczących zmiany systemu ogrzewania z paliwa stałego na ekologiczne.

Szczegółowe zadania w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego realizowane w roku sprawozdawczym na terenie miasta

Tabela 4. Realizacja zadań związanych z ochroną powietrza atmosferycznego w roku sprawozdawczym

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
<i>Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza</i>						
1. Remonty tarnowskich ulic	Remonty i przebudowy infrastruktury drogowej z wyłączeniem bieżącego utrzymania	2016 r.	ZDiK	środki własne	7400	
2. Rozbudowa/ modernizacja parkingów na terenie miasta	Wymiana nawierzchni na parkingach	2016 r.	ZDiK	środki własne	635	
3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej Gminy Miasta Tarnowa	Roboty budowlane związane z termomodernizacją realizowano dla 10 obiektów. W 2016r. zakończono termomodernizację dla jednego budynku. Zakres robót budowlanych polegał między innymi na : izolacji przeciwwilgociowej i dociepleniu ścian zewnętrznych, dociepleniu stropodachów, wymianie instalacji centralnego ogrzewania, wykonaniu elewacji , wymianie stolarki okiennej drzwiowej. Ponadto wykonano przyłącza gazowy do jednego budynku. Zaktualizowano 5 audytów efektywności ekologicznej, opracowano audyty energetyczne dla kolejnych 9 budynków. Wykonano inwentaryzację chiropterologiczną oraz ekspertyzę ornitologiczną . Złożono wniosek aplikacyjny o dofinansowanie zadania ze środków europejskich.	2014-2017	Urząd Miasta Tarnowa	Zadanie dofinansowane ze środków europejskich EOG	4555,00	2146,00
4. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w Tarnowie	W 2016r . wykonano roboty budowlane związane z termomodernizacją dla 14 budynków użyteczności publicznej, z czego roboty budowlane zakończono dla 12 budynków. Zakres robót budowlanych polegał między innymi na : izolacji przeciwwilgociowej i dociepleniu ścian zewnętrznych, dociepleniu stropodachów, wymianie instalacji centralnego ogrzewania, zainstalowaniu pomp ciepła ,zainstalowaniu kolektorów słonecznych, wykonaniu elewacji , wymianie stolarki okiennej i drzwiowej. Ponadto opracowano ekspertyzy ornitologiczną i chiropterologiczną . Zabezpieczono budynki przeznaczone do termomodernizacji przed osiedlaniem się nietoperzy i ptaków. Wykonano aktualizację audytu efektywności energetycznej.	2016-2017	Urząd Miasta Tarnowa	Zadanie dofinansowane ze środków europejskich EOG	9508,00	5651,00
5. Modernizacja przedszkoli publicznych w Tarnowie - poprawa efektywności energetycznej	Zadanie uwzględnione w pkt 7	2016-2017	Urząd Miasta Tarnowa			

Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla miasta Tarnowa za rok 2016

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
6. Ograniczenie niskiej emisji - Propagowanie zmiany ogrzewania węglowego na bardziej przyjazne środowisku	Gmina Miasta Tarnowa - Urząd Miasta Tarnowa w ramach środków własnych udziela dotacji na dofinansowanie kosztów inwestycji związanych ze zmianą systemu ogrzewania (zgodnie z Uchwałą nr VIII/78/2011 z dnia 24 marca 2011 r. Rady Miejskiej w Tarnowie). Wynikiem realizacji uchwały było dofinansowanie zmiany ogrzewania z węglowego na gazowe w 57 mieszkaniach. Zlikwidowano 41 kotłów c.o. oraz 49 tradycyjnych palenisk węglowych	2016	UMT	Budżet miasta	132,53	132,53
7. Propagowanie alternatywnych źródeł energii (dofinansowanie do zakupu i montażu kolektorów słonecznych)	Urząd Miasta Tarnowa w ramach środków własnych udziela dotacji na dofinansowanie kosztów inwestycji związanych ze zmianą systemu ogrzewania oraz zakupem i montażem kolektorów słonecznych (zgodnie z Uchwałą nr VIII/78/2011 z dnia 24 marca 2011 r. Rady Miejskiej w Tarnowie). W 2016 r. dofinansowano 28 m ² kolektorów słonecznych w 7 posesjach mieszkalnych należących do mieszkańców Tarnowa.	2016	UMT	Budżet miasta	28,00	28,00
8. Stworzenie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego – wytyczenie i wykonanie ścieżek rowerowych.	Nowopowstała ścieżka rowerowa znajduje się przy ul. Piłsudskiego (na odcinku od ul. Słowackiego do ul. Romanowicza). Ścieżka nie jest jeszcze dokończona, brakuje nawierzchni bitumicznej oraz oznakowania. Gmina posiada międzygminne połączenie rowerowe z Pawężłowem w gm. Lisia Góra.	2016	UMT, ZDiK	Budżet ZDiK	319,02	-
9. Uporządkowanie stanu formalno-prawnego korzystania ze środowiska przez zakłady, które dotychczas tego nie wykonały - Uporządkowanie stanu formalno-prawnego korzystania ze środowiska przez zakłady	Zadanie realizowane w sposób ciągły przez podmioty gospodarcze. W 2016 r. wydano 12 pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, 1 pozwolenie zintegrowane na prowadzenie instalacji*, 41 decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięć, 34 decyzji w zakresie gospodarki odpadami, 44 pozwolenia wodnoprawne.	zadanie realizowane na bieżąco	UMT	-	-	-
12. Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie szkodliwości spalania różnego rodzaju odpadów oraz węgla o słabej kaloryczności i dużym zasiarczeniu w paleniskach domowych	W 2016 r. w ramach kampanii „Tarnów EKO się zwie, gdyż o smogu dużo wie, segreguje, odzyskuje, całe społeczeństwo edukuje! - kampania na rzecz czystego powietrza i zmniejszenia ilości odpadów w mieście”, W lokalnej gazecie pojawił się artykuł, w którym informowano o szkodliwości spalania różnego rodzaju odpadów oraz węgla o słabej kaloryczności i dużym zasiarczeniu w paleniskach domowych.	2016	UMT	budżet miasta, WFOŚiGW w Krakowie	0,3	0,1
13. Propagowanie i wspieranie akcji kontroli stanu	Kontrole stacji kontroli pojazdów przeprowadzane są zgodnie z przepisami ustawy Prawo o ruchu drogowym Art.. 83b. [Nadzór nad stacjami kontroli	Zadanie ciągłe	UMT, Policja	Budżet miasta, budżet policji	w ramach obowiązków	bd

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
<i>technicznego pojazdów (promowanie stacji diagnostycznych wykonujących okresowo bezpłatnie kontrole stanu technicznego pojazdów - kontynuacja działań)</i>	pojazdów]. Kontrole przeprowadza się co najmniej raz w roku z zakresie: zgodności stacji z wymaganiami o których mowa w art. 83 ust. 3 ustawy Prawo o ruchu drogowym, prawidłowości wykonywania badań technicznych pojazdów, prawidłowości prowadzenia wymaganej dokumentacji. W Tarnowie funkcjonują 24 stacje diagnostyczne. W 2016 r. wykonano 23 kontrole stacji diagnostycznych				etatowych	
14. Kontrola gospodarstw domowych w zakresie spalania odpadów w piecach	Przeprowadzono 155 kontroli w trakcie których sprawdzano czy mieszkańcy nie spalają śmieci W wyniku tych kontroli nałożono 13 mandatów karnych (w tym 2 za spalanie odpadów w piecu, pozostałe dotyczyły głównie spalania odpadów zielonych z pielęgnacji ogrodów w ogniskach), pouczone 37 osób (w tym 4 osoby zostały pouczone za spalanie odpadów w piecach – stara odzież, pampersy). Przeprowadzane dotychczas przez Straż Miejską kontrole dotyczące głównie zgłoszeń mieszkańców podejrzewających spalanie odpadów w paleniskach domowych z reguły nie potwierdzają się. Podczas kontroli patrole SM najczęściej stwierdzają, że przyczyną wydobywającego się z kominów gęstego, czarnego, szarego dymu jest fakt że w piecu zostało niedawno rozpalone lub też dołożono do niego kolejną warstwę węgla. Z wszystkimi osobami u których dokonuje się kontroli przeprowadzane są rozmowy informujące o zakazie spalania odpadów w piecach oraz szkodliwościach dla środowiska z tym związanych. Kontrole takie strażnicy podejmują także z własnej inicjatywy. W trakcie prowadzonych kontroli funkcjonariusze przeprowadzają rozmowy z właścicielami bądź użytkownikami nieruchomości, informując ich o obowiązujących przepisach prawa oraz o zagrożeniach dla ludzi i otoczenia wynikających z nieprzestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, wręczane są przygotowane przez SM ulotki „ Nie spalaj odpadów – segreguj”. Kontynuowano akcję profilaktyczną „Zielona karta” rozpoczętą w 2015 roku, propagującą zgodne z prawem sposoby pozbywania się odpadów zielonych. W sumie przeprowadzono ponad 150 rozmów profilaktycznych z mieszkańcami, w trakcie których informowano ich o zgodnych z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Tarnowa formach pozbywania się odpadów zielonych, którym wręczano przygotowane ulotki informacyjne zawierające niezbędne informacje na ten	Zadanie ciągłe	UMT, Straż Miejska	budżet miasta	w ramach obowiązków etatowych	bdk

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
	temat. Ponadto rozprawdzano ulotki, pozostawiając je w skrzynkach pocztowych tych nieruchomości w których nikogo nie zastano. Ulotki wręczano również podczas uczestnictwa Straży Miejskiej w piknikach, happeningach, festynach. Informacje na ten temat przekazywane są również przez strażników dokonujących kontroli porządkowych na nieruchomościach, bądź też udzielane są drogą telefoniczną na zapytania mieszkańców.					
15. Sukcesywne podłączenie budynków do sieci ciepłowniczej – kontynuacja działań	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej SA w Tarnowie na bieżąco prowadzi rozbudowę i modernizację sieci ciepłowniczych zapewniających podłączenie nowych użytkowników. W ramach działań nastąpiło ucieplnienie w rejonie ul. Bema, Narutowicza i Wodnej, przyłączono nowych odbiorców poprzez budowę sieci rozdzielczych i przyłączy. Zmodernizowano sieci ciepłownicze oraz kontynuowano wdrażanie Programu Centralnej Ciepłej Wody - Komfort i Bezpieczeństwo.	2016	MPEC SA	budżet spółki	10 631,00	-
Zadania nie ujęte w programie Ochrony Środowiska						
16. Termomodernizacja pozostałych budynków	Tarnowskie Spółdzielnie Mieszkaniowe oraz Miejski Zarząd Budynków Sp. z o.o. we własnym zakresie prowadzą inwestycje związane z termomodernizacją budynków mieszkaniowych. Termomodernizacją częściową objętych zostało 28 budynków mieszkaniowych- prace polegały na dociepleniu ścian zewnętrznych lub stropodachu. 4 budynki objęte zostały pełną termomodernizacją, wraz z wymianą stolarki okiennej. łączny koszt zadania wyniósł 8 243 100,00 zł, uzyskano dofinansowanie w kwocie 798 652,00 zł, niestety spółdzielnie nie podały informacji z jakich funduszy zostało pozyskane.	2016	Spółdzielnia, MZB	Środki własne spółdzielni i MZB	8243,10	-
17. Zakup nowych autobusów spełniających normy ochrony środowiska	Zakup 10 autobusów przez MPK Sp. z o.o. Autobusy spełniają kryteria komunikacji "przyjaznej dla użytkownika". Są to pojazdy niskopodłogowe, klimatyzowane, wyposażone w systemy informacji pasażerskiej, przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych.	2016	MPK Sp. z o.o.	budżet MPK	1207,00	-
18. Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń poprzez regularne mycie, remonty i poprawę stanu nawierzchni dróg	Pozimowe podczyszczanie jest przeprowadzane jednokrotnie w okresie wiosennym. Mechaniczne podczyszczanie dróg dokonywane jest przy pomocy zamiatarki elewatorowej z użyciem drobnego strumienia wody pod ciśnieniem, odbywa się po okresie zimowym.	Na bieżąco	ZDiK	budżet ZDiK	133,00	

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
19. Ograniczenie ruchu pojazdów ciężarowych	<p>W Tarnowie wprowadzone jest już ograniczenie dla wjazdu do centrum miasta samochodów ciężarowych powyżej 18 t i w 2015 r. nie wprowadzono zmian w tym zakresie. Ulice odchodzące od głównych tras tranzytowych oznakowane zostały znakami B-5 i B-18 i wskazaniem ponad 5t. Dopuszczony jest przejazd poj. służb miejskich i poj. z zezwoleniem zarządcy drogi. W ścisłym centrum miasta ograniczenia takie zostało wprowadzone za pomocą znaków B-18 „zakaz wjazdu pojazdów o rzeczywistej masie całkowitej ponad” i wskazaniem 3,5t. Tabliczką pod znakiem dopuszczony jest przejazd pojazdów służb miejskich o dopuszczalnej masie całkowitej ponad 8t i pojazdów z zezwoleniem zarządcy drogi, co ogranicza i ściśle limituje pojazdy wjeżdżające do centrum miasta. Oznakowanie dopuszcza przejazd pojazdów zaopatrzenia, a zezwolenia wydawane są wyłącznie w uzasadnionych przypadkach i po dokładnie określonej trasie.</p> <p>Z ograniczenia wyłączony jest ciąg ulic Krakowska, Narutowicza, Konarskiego, Gumniska i Okrężna ze względu na lokalizację bocznic kolejowej należącej do PKP CARGO i usytuowane w tym rejonie miasta obiekty, których użytkownicy korzystają z transportu ciężarowego, co nie pozwala na wprowadzenie takiego ograniczenia.</p>	2016	ZDiK	-	-	-
20. Monitoring powietrza	<p>Badania i ocena jakości powietrza prowadzone są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w podsystemie – monitoring jakości powietrza. Badania monitoringowe w 2016 roku prowadzono na terenie Tarnowa w dwóch stacjach automatycznych pomiarów zanieczyszczeń powietrza, zlokalizowanych przy ul. Bitwy pod Studziankami (stacja tła miejskiego) oraz ul. Ks. Romana Sitko (stacja komunikacyjna).</p>	2016	WIOŚ	Budżet WIOŚ	bd	bd
21. Zatrudnienie ekodoradcy	<p>Od września 2016 r. w Urzędzie Miasta Tarnowa funkcjonuje stanowisko Ekodoradcy. Jego zadaniem jest przyspieszenie wdrażania działań służących poprawie jakości powietrza, które zostały zaplanowane w ramach Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego. Ekodoradca promuje wśród mieszkańców wiedzę na temat zagrożeń płynących z zanieczyszczonego powietrza oraz głównych źródeł niskiej emisji. Prowadzi działania edukacyjne wśród najmłodszych mieszkańców naszego miasta, odwiedzając przedszkola, przekazuje najmłodszym podstawową wiedzę na temat jakości powietrza. Na bieżąco udziela również informacji mieszkańcom oraz pomaga w wypełnianiu ankiet dotyczących zmiany systemu ogrzewania z paliwa stałego na ekologiczne.</p>	2016	UMT	Budżet miasta	11,359	11,359

2.5. Ocena stopnia realizacji celów i kierunków działań w zakresie ochrony przed hałasem

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony przed hałasem:

Długoterminowy cel ekologiczny do roku 2020

Dokonanie oceny rzeczywistego narażenia mieszkańców na hałas oraz zmniejszenie uciążliwości hałasu w przypadku ponadnormatywnej wartości

Strategia działań krótkoterminowych:

1. Stosowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających emisji hałasu do środowiska.
2. Badanie hałasu komunikacyjnego – opracowanie aktualnej mapy akustycznej
3. Zabezpieczenie przed degradacją obszarów „cichych”, na których sytuacja akustyczna jest korzystna.
4. Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji obiektów przemysłowych
5. Ochrona obszarów o korzystnym klimacie akustycznym.
6. Wprowadzenie standardów akustycznych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
7. Kontrolowanie oraz eliminowanie technologii i urządzeń przekraczających wartości normatywne w transporcie i przemyśle.

Rada Miejska w Tarnowie w dniu 23 kwietnia 2015 r. uchwałą Nr VIII/73/2015 uchwaliła „Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Tarnowa do roku 2019”. „Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Tarnowa do roku 2019” został opracowany w związku z obowiązkiem wynikającym z art.119 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz Dyrektywy 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnoszącej się do oceny i zarządzania hałasem w środowisku. Program obejmuje okres pięcioletni, określa niezbędne działania mające spowodować poprawę klimatu akustycznego w Tarnowie, a tym samym doprowadzić do ograniczenia emisji hałasu. W programie określono szacunkowe koszty i terminy realizacji tych działań. Program wpisuje się w długoterminowy plan ochrony mieszkańców miasta przed hałasem i stanowi ważny element polityki miasta. Podstawą do wykonania Programu ochrony środowiska przed hałasem dla Miasta Tarnowa oraz zasadniczym źródłem informacji o skali zagrożenia hałasem na terenie miasta była Mapa Akustyczna opracowana w 2014 r. Na jej bazie oraz w toku licznych dodatkowych analiz, zidentyfikowano tereny o największych przekroczeniach dopuszczalnych poziomów hałasu i największej liczbie osób narażonych na to oddziaływanie. Dla terenów tych zaproponowano działania naprawcze, które powinny być zrealizowane w pierwszej kolejności (do 2019 r.). Duże ośrodki miejskie, do których niewątpliwie zalicza się Tarnów, stanowią obszary, na których często występują niekorzystne oddziaływania akustyczne.

Przeprowadzone analizy potwierdziły, iż na terenie Tarnowa najistotniejszym źródłem hałasu jest szeroko rozumiany transport, w szczególności drogowy. Pomimo, iż układ komunikacyjny miasta Tarnowa ciągle jest rozwijany, to nadal wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych dochodzi do przekroczeń wartości dopuszczalnych hałasu, zarówno w porze dziennej, jak i nocnej. Również główna linia kolejowa zlokalizowana na kierunku wschód - zachód przechodzi przez tereny gęsto zaludnione, co dodatkowo skutkuje pogorszeniem klimatu akustycznego. Pozostałe źródła hałasu (przemysłowy oraz związany z działalnością małych zakładów produkcyjnych i usługowych oraz lokali rozrywkowych) mają charakter lokalny i/lub okresowy.

Część zadań związana z ochroną przed hałasem jest zbieżna z zadaniami realizowanymi w zakresie ochrony powietrza – dotyczy to modernizacji dróg oraz usprawnienia komunikacji w mieście. Jednakże należy podkreślić, że prawidłowe kształtowanie klimatu akustycznego polega przede wszystkim na zmniejszeniu poziomów hałasu u samego źródła oraz na zmniejszaniu poziomów hałasu metodami akustyczno – urbanistycznymi i akustyczno – budowlanymi na drodze między źródłem, a odbiorcą. Ograniczenie hałasu komunikacyjnego poprzez modernizację taboru i poprawę nawierzchni dróg jest działaniem istotnym, choć jednocześnie może doprowadzić do wzrostu natężenia ruchu pojazdów.

Szczegółowe zadania w zakresie ochrony przed hałasem realizowane w roku sprawozdawczym na terenie miasta Tarnowa przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Realizacja zadań związanych ochroną przed hałasem w roku sprawozdawczym

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania w latach 2014-2015	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
<i>Dokonanie oceny rzeczywistego narażenia mieszkańców na hałas oraz zmniejszenie uciążliwości hałasu w przypadku ponadnormatywnej wartości</i>						
1. Badania klimatu akustycznego	W 2016 roku na obszarze miasta Tarnowa nie prowadzono pomiarów monitoringowych hałasu w środowisku, ponieważ zgodnie z ustawą z dnia z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U.2016, poz.672 z późn. zm.) Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska został zobowiązany do oceny stanu akustycznego środowiska na terenach nieobjętych obowiązkiem opracowania map akustycznych. Dla aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy, starosta sporządza co 5 lat, mapy akustyczne.	2016	WIOŚ		bd	-
<i>Zadania nie ujęte w Programie Ochrony Środowiska</i>						
2. Wymiana okien na dźwiękoszczelne w budynkach, przy których nie ma możliwości obniżenia poziomu hałasu innymi metodami np. poprzez budowę ekranów	Zadanie prowadzą administratorzy budynków, mieszkańcy. Zadanie realizowane w sposób ciągły przez właścicieli i zarządzających nieruchomościami.	2016	Właściciele/ zarządcy budynków	Budżet właścicieli/ zarządców budynków	bd	-

2.6. Ocena stopnia realizacji celów i kierunków działań w zakresie ochrony przed promieniowaniem

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony przed hałasem:

Długoterminowy cel ekologiczny do roku 2020

Ochrona mieszkańców przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Strategia działań krótkoterminowych:

1. Wprowadzenie zagadnienia pól elektromagnetycznych do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
2. Ograniczanie powstawania źródeł pól elektromagnetycznych na terenach gęstej zabudowy mieszkaniowej.

W 2016 r. WIOŚ w Krakowie wykonał badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Pomiarów prowadzono zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645 z późn. zm.). Rozporządzenie określa zakres prowadzenia badań, sposób wyboru punktów pomiarowych, wymaganą częstotliwość prowadzenia pomiarów oraz sposób prezentacji wyników pomiarów. Celem pomiarów nie było przedstawienie wpływu poszczególnych obiektów emitujących fale elektromagnetyczne na poziom pól elektromagnetycznych w środowisku, w miejscu ich występowania, a jedynie określenie oddziaływania pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludności. Pomiarów pól elektromagnetycznych przeprowadzone w Tarnowie w trzech punktach (ul. Klikowska, ul. Krakowska, ul. Traugutta) wykazały, że średnie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego utrzymywały się znacznie poniżej poziomu dopuszczalnego (najwyższa wartość 0,47V/m, przy normie 7 V/m).

Szczegółowe zadania w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym realizowane w 2016 r. na terenie miasta Tarnowa przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Realizacja zadań związanych z ochroną przed promieniowaniem elektromagnetycznym w roku sprawozdawczym

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania w latach 2014-2015	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
Dokonanie oceny rzeczywistego narażenia mieszkańców na hałas oraz zmniejszenie uciążliwości hałasu w przypadku ponadnormatywnej wartości						
1. Bieżąca ewidencja źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Na terenie miasta Tarnowa zarejestrowanych jest obecnie i eksploatowanych 111 instalacji, z których emisja nie wymaga pozwolenia, wytwarzających pola elektromagnetyczne, zgłoszonych na podstawie Art. 152 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie rodzajów instalacji, z których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz.U. z 2010 Nr 130 poz. 880), rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne (Dz.U. z 2010 Nr 130 poz. 879).	zadanie realizowane na bieżąco	UMT	-	-	-
2. Utrzymanie poziomów elektromagnetycznego promieniowania poniżej dopuszczalnego lub co najwyżej na poziomie dopuszczalnym	Ze sprawozdań z badań pól elektromagnetycznych wykonanych w ramach zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne wykonanych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U Nr 192, poz. 1883) wynika iż instalacje dotrzymują określone normy ochrony środowiska (nie są przekroczone wartości dopuszczalne poziomu promieniowania elektromagnetycznego dla częstotliwości 300 – 300 000 MHz tj. natężenie pola elektrycznego 7 V/m w żadnym z badanych punktów wokół obiektów i w miejscach przebywania ludności).	zadanie realizowane na bieżąco	właściciele instalacji	środki własne właścicieli instalacji	bd	-
3. Pomiary poziomu niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego wokół urządzeń nadawczych emitujących niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne innych podmiotów (nadajniki telewizyjne i radiowe itp.)	Na terenie miasta Tarnowa w 2016 roku pomiary monitoringowe pól elektromagnetycznych wykonano w trzech punktach. Uzyskane średnie wartości natężenia PEM wynosiły w punkcie przy ul. Klikowskiej - 0,47 V/m, a przy ul. Krakowskiej – 0,33 V/m, przy ul. Traugutta – 0,13 V/m. Natężenie w punktach nie przekraczało więc wartości dopuszczalnej. Średnia wartość natężenia PEM dla obszaru Tarnowa w 2016 roku wyniosła 0,31 V/m , co stanowiło 4% wartości dopuszczalnej.	2016	WIOŚ	-	bd	-

2.7. Ocena stopnia realizacji celów i kierunków działań w zakresie gospodarowania odpadami

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie gospodarki odpadami:

Długoterminowy cel ekologiczny do roku 2020

Uporządkowanie gospodarki odpadami na terenie miasta Tarnowa poprzez zwiększenie odzysku surowców wtórnych, rozwój zbiórki odpadów problematycznych oraz wyeliminowanie praktyk nielegalnego składowania odpadów

Strategia działań krótkoterminowych:

1. Zapewnienie odpowiedniej obsługi administracyjnej nowego systemu gospodarowania odpadami.
2. Zabezpieczenie potrzeb w zakresie instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno – biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania, jak również potrzeby w zakresie przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych.
3. Osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych oraz poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska.
4. Maksymalne uszczelnienie systemu, które spowoduje wyeliminowanie „podrzucania” odpadów do cudzych pojemników i kontenerów a także likwidację zjawiska tzw. „dzikich wysypisk”.

Na terenie miasta Tarnowa obsługę administracyjną systemu gospodarowania odpadami komunalnymi zgodnie z Zarządzeniem Nr 96/2015 Prezydenta Miasta Tarnowa z dnia 24 marca 2015 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta Tarnowa, realizuje Referat Gospodarki Komunalnej przy Wydziale Infrastruktury Miejskiej Urzędu Miasta 2 Tarnowa i Referat Opłat za Gospodarowanie Odpadami Komunalnymi przy Wydziale Podatków i Windykacji Urzędu Miasta Tarnowa. Na terenie miasta Tarnowa nowym systemem gospodarki odpadami komunalnymi objęte zostały wszystkie nieruchomości położone w granicach administracyjnych miasta. Zarówno te, na których zamieszkują mieszkańcy, jak i te, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne. Podstawowym elementem systemu gospodarowania odpadami komunalnymi jest ich zbieranie w sposób selektywny. Zasady prowadzenia selektywnej zbiórki zostały określone w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Tarnowa, który jest aktem prawa miejscowego. Odebrane od właścicieli nieruchomości odpady komunalne, przekazywane były do regionalnych instalacji (RIPOK) zarządzanych przez gminne spółki komunalne, którym Gmina Miasta Tarnowa powierzyła realizację zadań publicznych w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych, na podstawie umów wykonawczych.

Szczegółowe zadania w zakresie gospodarki odpadami realizowane w 2016 r. na terenie miasta Tarnowa przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Realizacja zadań związanych gospodarką odpadami w roku sprawozdawczym

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
Uporządkowanie gospodarki odpadami na terenie miasta Tarnowa poprzez zwiększenie odzysku surowców wtórnych, rozwój zbiórki odpadów problematycznych oraz wyeliminowanie praktyk nielegalnego składowania odpadów						
1. Usuwanie odpadów zawierających azbest - kontynuacja prowadzonej od 2001 roku akcji odbierania od mieszkańców miasta odpadów azbestowych	W 2016 r. kontynuowano akcję usuwania odpadów zawierających azbest. Akcja usuwania odpadów azbestowych w Tarnowie ma na celu ochronę środowiska i zdrowia ludzi przed szkodliwym oddziaływaniem włókien azbestowych, daje możliwość pozbycia się przez mieszkańców miasta posiadanych odpadów i elementów azbestowych. W 2016 r. z akcji skorzystało 31 osób, a unieszkodliwionych zostało 59 ton odpadów azbestowych.	2016	UMT	Budżet miasta	17,58	17,58
2. Rozbudowa dwóch punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie przesunięte w czasie, zaplanowane do realizacji w latach 2017-2018	2017-2018	PUK sp. z o.o.	-	-	-
3. Bieżąca likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów (tzw. dzikie wysypiska)	Mieszkańcy niejednokrotnie podczas sprzątania swoich domów nielegalnie wyrzucają niepotrzebne rzeczy, głównie stary i zużyty sprzęt AGD i RTV, łózka, fotele, a także gruz i szkło. Nielegalne wysypiska pojawiają się przede wszystkim na bocznych, mało uczęszczanych drogach. Wszystkie zgłoszone do likwidacji dzikie wysypiska są usuwane na bieżąco. Wszystkie zgłoszone do likwidacji dzikie wysypiska były usuwane na bieżąco. Ilość odpadów zebranych z dzikich wysypisk wynosi 90,44 t, w tym: - odpady z czyszczenia ulic i placów – 72,86 t, - gruz – 17,58 t.	zadanie ciągłe	PUK sp. z o.o.	budżet Miasta	Koszty wzgl.. w pkt 7	
4. Składanie sprawozdań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi do Marszałka Województwa Małopolskiego.	Źródłem danych o ilości odebranych i przekazanych do unieszkodliwiania odpadów komunalnych z obszaru Gminy Miasta Tarnowa są sprawozdania przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie m. Tarnowa w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz miesięczne raporty składane przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości na podstawie zawartej z GMT umowy, jak również raporty składane przez podmioty zarządzające instalacjami do przetwarzania odpadów komunalnych oraz eksploatujące Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.	-	UMT		-	-
5. Pobieranie opłat od właścicieli nieruchomości w zamian za zapewnienie	Urząd Miasta Tarnowa organizuje i nadzoruje odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli wszystkich nieruchomości na terenie miasta Tarnowa, weryfikuje deklaracje, pobiera opłaty za gospodarowanie	2014-2015	UMT	budżet miasta	-	-

Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla miasta Tarnowa za rok 2016

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
<i>świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.</i>	odpadami.					
6. Zorganizowanie odbioru oraz transportu odpadów komunalnych	- realizacja umowy zawartej w wyniku postępowania przetargowego z roku 2015, umowa ta wygasa z dniem 30 czerwca 2016 r., - ogłoszenie oraz rozstrzygnięcie przetargu na odbiór odpadów w II półroczu 2016 roku, - zagospodarowanie odpadów zapewniają umowy wykonawcze z MPGK Sp. z o.o. oraz PUK Sp. z o.o.	zadanie realizowane na bieżąco	UMT	Środki własne z opłat za zagospodarowanie odpadów i korzystanie ze środowiska	15390,00	15 390,00
7. Utrzymywanie i eksploatacja wysypiska, kompostowni, punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. prowadzi na bieżąco obiekty: - składowisko odpadów, - kompostownię odpadów zielonych selektywnie zebranych, - dwa punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK).	zadanie realizowane na bieżąco	PUK sp. z o.o.	rekompensata wypłacana przez UMT	Koszty uwzgl. W pkt 7	
	W związku z kończąca się pojemnością V sektora składowiska odpadów, w 2016 r. zakończono budowę VI sektora.	2016	PUK sp. z o.o.	Pożyczka z WFOŚiGW	2 441,6	--
	Sporządzono i złożono w urzędzie marszałkowskim wniosek o wydanie pozwolenia zintegrowanego dla nowej instalacji składowiska.	2016	PUK sp. z o.o.	środki własne PUK	37,5	-
	Sporządzono i złożono wniosek o pozyskanie środków z programu POIiŚ na realizację przedsięwzięcia – dwa PSZOK wraz z kompostownią.	2016	PUK sp. z o.o.	środki własne PUK	111,00	-
8. Rozbudowa instalacji do mechanicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych – rozbudowa istniejącej linii sortowniczej	Zadanie niezrealizowane	-	GA JRCH Sp. z o.o.	-	-	-
9. Budowa instalacji do biologicznego przetwarzania frakcji ulegającej biodegradacji	Zadanie niezrealizowane	-	GA JRCH Sp. z o.o.	-	-	-
10. Budowa sektora odpadów pochodzących z mechaniczno-biologicznej obróbki zmieszanych odpadów komunalnych	Zadanie niezrealizowane	-	GA JRCH Sp. z o.o.	-	-	-

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
11. Modernizacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne „Czajki I i II” pod kątem odbioru odpadów pochodzących z pól suchego odsiarczania spalin	Zadanie niezrealizowane	-	GA JRCH Sp. z o.o.	-	-	-
12. Rekultywacja sektorów wyłączonych z eksploatacji na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne „Za rzeką Biała”	Zamknięcie i rekultywacja sektora AB-4- przeznaczonego do składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Proces realizowany był zgodnie z harmonogramem działań, oraz przy zachowaniu warunków określonych w decyzji Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 2 grudnia 2014 r. znak: ŚR-III-1.7241.16.2014.AG.	2016	GA JRCH Sp. z o.o.	Środki własne	5,00	-
	Kontynuacja rekultywacji sektora E-1 Prowadzone są prace polegające na wykonaniu okrywy rekultywacyjnej na sektorze E-1, przy wykorzystaniu odpadów o kodach: 19 08 05, 19 05 03, 17 05 04.	Do 30.06.2018 r.	GA JRCH Sp. z o.o.	Środki własne	290,28	-
	Kontynuacja rekultywacji sektora C-3 Zadrzewienie sektora. Zabiegi pielęgnacyjne.	2016	GA JRCH Sp. z o.o.	Środki własne	94,21	-
13. Rekultywacja sektorów wyłączonych z eksploatacji na składowisku odpadów	W trakcie realizacji. W listopadzie 2015 r. uzyskano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia „Rekultywacja kwatery zachodniej składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne „Czajki I” na terenie miasta Tarnowa i gminy Tarnów”. Do przeprowadzenia procesu rekultywacji tejże kwatery konieczne jest uzyskanie szeregu innych decyzji administracyjnych, zgodnie z którymi będzie mógł realizowany proces .	2015- 2021 (lipiec)	GA JRCH Sp. z o.o.	Środki własne	46,85	-

2.8. Ocena stopnia realizacji celów i kierunków działań w zakresie edukacji ekologicznej

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujący cel w zakresie edukacji ekologicznej:

Krótkoterminowy cel ekologiczny do roku 2016 i długoterminowy do roku 2020:

Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców miasta Tarnowa

Cele ogólne edukacji ekologicznej:

1. Uświadamianie zagrożeń środowiska przyrodniczego, występujących w miejscu zamieszkania.
2. Budzenie szacunku do przyrody.
3. Rozumienie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym.
4. Zdobywanie umiejętności obserwacji zjawisk przyrodniczych i ich opisu.
5. Poznanie współzależności człowieka i środowiska.
6. WYROBIENIE poczucia odpowiedzialności za środowisko.
7. Rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska.

Strategia działań długoterminowych:

1. Kontynuowanie realizacji programów edukacji ekologicznej.
2. Kontynuowanie działań mających na celu podniesienie świadomości mieszkańców Miasta na temat selektywnej zbiórki odpadów.
3. Kontynuowanie akcji ekologicznych podnoszących wiedzę mieszkańców na temat wpływu człowieka na środowisko naturalne.
4. Doskonalenie metod udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie przez wszystkie instytucje publiczne.
5. Organizowanie konkursów oraz wydarzeń kulturalno-edukacyjnych o tematyce ekologicznej.
6. Prowadzenie akcji edukacyjnych podnoszących świadomość mieszkańców na temat prawnych aspektów ochrony środowiska.
7. Udział w kampaniach edukacyjnych realizowanych przez jednostki administracyjne wyższego rzędu.
8. Wspieranie konkursów oraz akcji edukacyjnych prowadzonych przez prywatne przedsiębiorstwa. UM Tarnowa.

Jednym z celów, jakie realizuje Urząd Miasta Tarnowa jest podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców. Działamy w myśl zasady-zawsze, wszędzie dla każdego, gdyż edukacja nie powinna ograniczać się do nauki w szkole czy przedszkolu. Odbywa się również w domu, w czasie wolnym, w miejscu pracy.

W mieście realizowane są m. in. następujące zadania: akcje cykliczne, działania edukacyjne - programy edukacji ekologicznej, konkursy ekologiczne, dofinansowanie działań edukacyjnych, przeglądy filmowe, usuwanie niebezpiecznych odpadów. Niezmiernie cieszy fakt, że z roku na rok wzrasta liczba uczestników działań proekologicznych.

Celem prowadzonych działań jest pogłębienie świadomości ekologicznej tarnowian i rozwinięcie poczucia współodpowiedzialności za stan środowiska w którym żyjemy. Chcemy pokazać, że los naszej planety zależy od nas samych.

Corocznie na edukację ekologiczną Miasto przeznaczają dziesiątki tysięcy złotych. Pozyskiwane są także środki ze źródeł zewnętrznych.

W okresie sprawozdawczym zrealizowano następujące zadania:

1. Kampania „Tarnów EKO się zwie, gdyż o smogu dużo wie, segreguje, odzyskuje, całe społeczeństwo edukuje! - kampania na rzecz czystego powietrza i zmniejszenia ilości odpadów w mieście”.

W ramach kampanii wiosną 2016 r. zorganizowano akcje i konkursy poruszające dwa bardzo istotne tematy – powietrze oraz odpady:

- akcja ekologiczna „Posprzątajmy razem Tarnów”,
- akcja ekologiczna „Zbieramy zużyte baterie”, w ramach której placówki oświatowe zbierały zużyte baterie i akumulatory, które zostały zutylizowane w sposób niezagrażający środowisku,
- akcja ekologiczna zbiórki opakowań plastikowych „Drugie życie odpadów”, w ramach której placówki oświatowe zbierały butelki plastikowe, które zostały dostarczone do recyklera w celu ich przetworzenia,
- konkurs na wykonanie budki lęgowej dla ptaków „Zaprośmy ptaki do Tarnowa”,
- konkurs plastyczny na wykonanie plakatu o tematyce poruszającej problemy środowiskowe „Oddycham czystym powietrzem”,
- konkurs na wykonanie prezentacji multimedialnej „Swobodny oddech naszą przyszłością”.

Urząd Miasta Tarnowa pragnął zachęcić mieszkańców do zmiany złych nawyków związanych ze spalaniem odpadów w piecach oraz niesegregowaniem odpadów, umieszczając 2 artykuły w lokalnej gazecie, tak by rozpocząć szerszą dyskusję na temat niskiej emisji, jednocześnie umożliwiając mieszkańcom włączenie się do proekologicznych akcji prowadzonych na terenie miasta Tarnowa.

2. „Program kształtowania świadomości ekologicznej wśród mieszkańców Tarnowa – Ekologia bez granic”.

W ramach Programu zrealizowano:

- Konkurs na najpiękniejszy ogród i balkon „Zielony Tarnów”,
- Przegląd filmów ekologicznych „Ekoświat”,
- Konkurs fotograficzny „Wakacyjna Przyroda”.

3. Kampania edukacyjna „Dziś wyruszam na wielką przygodę, dbając o powietrze i przyrodę - Cykl konkursów i wycieczek ekologicznych w tarnowskich placówkach oświatowych”:

- dofinansowanie do działań prowadzonych w tarnowskich przedszkolach,
- dofinansowanie do działań w tarnowskich szkołach podstawowych i ponadpodstawowych,
- zakup pomocy dydaktycznych do kącików przyrody w tarnowskich placówkach oświatowych,
- dofinansowanie zakupu materiałów wykorzystywanych podczas inscenizacji,
- dofinansowanie wycieczek ekologicznych.

4. Akcje ekologiczne:

- zbiórka i utylizacja leków przeterminowanych,
- usuwanie z terenu miasta Tarnowa odpadów zawierających azbest,
- „Sprzątanie Świata”,
- przyłączono się do akcji „Godzina dla Ziemi WWF” pod hasłem „Zgaś światło. Włącz się do zmian”.

Rozwój cywilizacyjny społeczeństwa związany jest z wykorzystywaniem dostępnych zasobów naturalnych, osiągnięć nauki i postępu technologicznego. Ma to niestety bezpośredni i pośredni wpływ na stan środowiska naturalnego oraz na nasze zdrowie. Poprzez konkurs chcieliśmy zwrócić uwagę młodych ludzi na wpływ jakości środowiska na zdrowie człowieka oraz pozostałych organizmów żywych. Uczniowie zaskoczyli nas swoją wiedzą na temat zagrożeń wynikających ze złej jakości powietrza, pomysłowością w metodach zwalczania smogu i niskiej emisji. Potrafili również wymienić mnóstwo chorób związanych z zanieczyszczeniem powietrza.

Szczegółowe zadania w edukacji ekologicznej realizowane w roku 2016 na terenie miasta Tarnowa przedstawia poniższa tabela:

Tabela 8. Realizacja zadań związanych edukacją ekologiczną w roku sprawozdawczym

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców miasta Tarnowa						
1. Prowadzenie oraz wspieranie działań edukacyjno – informacyjnych promujących właściwe postępowanie z odpadami komunalnymi.	Urząd Miasta Tarnowa pragnął zachęcić mieszkańców do zmiany przyzwyczajeń promując ekologiczne artykuły papirnicze – tekturowe teczki, papier pochodzący z recyklingu, ołówki wykonane z gazet, biodegradowalne materiały, dzięki którym zmniejszy się ilość odpadów trwale zalegających na wysypisku. Promowanie eko-gadżetów posłużyło jako wstęp do szerszej dyskusji na temat odpadów opakowaniowych i umożliwi mieszkańcom włączenie się do proekologicznych akcji prowadzonych na terenie miasta Tarnowa.	2016	UMT	Budżet miasta, WFOŚiGW w Krakowie (80%),	9,00	7,16
	- Ulotka dwustronna A5 dot. segregacji odpadów dla domków jednorodzinnych, - plakat informacyjny dot. segregacji odpadów, w szczególności odpadów wielkogabarytowych, - broszura informacyjna oraz plakat dotyczący częściowych zwolnień z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.	2016	- UMT	MPGK Tarnów Sp. z o.o.	bd	bd
2. Zbiórka i unieszkodliwianie przeterminowanych leków.	W 2016 roku odebrano 3 469 kg leków stanowiących odpady o kodzie 20 01 32 z 17 aptek znajdujących się na terenie miasta, które zamiast trafić na składowisko odpadów, zostały unieszkodliwione. Akcja ta przyczynia się do podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców i uczy właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi a także poprzez zapewnienie utylizacji tych niebezpiecznych odpadów zabezpiecza środowisko przed działaniem szkodliwych substancji.	2016	UMT	Budżet miasta	11,00	11,00
3. „Dzień Ziemi” – wiosenne sprzątnięcie Wątko – „Posprzątajmy razem Tarnów” (współpraca z Polskim Związkiem Wędkarskim, uczniami tarnowskich szkół)	Co roku w akcji „Posprzątajmy razem Tarnów” udział bierze znaczna grupa tarnowian, głównie uczniów tarnowskich szkół, ale także osadzeni w Zakładach Karnych w Mościcach i w Tarnowie, a także wychowankowie Zakładu Poprawczego. Uczestnicy akcji sprzątają brzegi Wątko oraz Białej, tereny wokół zbiornika wodnego „Kantoria”, a także rejon ul. Lotniczej i ul. Niedomickiej. Zaangażowanie osób sprzątających przyczyniło się do zebrania ponad 4,7 ton odpadów. Zlikwidowano „dzikie wysypiska” wzdłuż cieków i zbiorników wodnych w Tarnowie poprawiając jednocześnie estetykę naszego miasta. Zadanie realizowane w ramach kampanii	2016	UMT	Budżet miasta, WFOŚiGW w Krakowie (dofinansowanie 80%)	7,00	5,6

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
	ekologicznej współfinansowanej ze środków WFOŚiGW w Krakowie .					
4. Zbiórka baterii w szkołach i przedszkolach we współpracy z ARGO-FILM	Akcja prowadzona jest przy współpracy z Spółdzielnią Pracy ARGO-FILM, która odbiera zebrane baterie od placówek oświatowych. ARGO-FILM zajmuje się ich unieszkodliwianiem, dzięki czemu zużyte baterie i akumulatory utylizowane są w sposób niezagrażający środowisku. W akcji udział wzięło 71 placówek oświatowych z terenu miasta Tarnowa. Zbiórkę baterii przeprowadzono w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach oraz szkołach średnich. Do akcji włączyły się także: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Eugenii Gierat oraz 2 bursy szkolne. Łącznie zebrano 5,3 t zużytych baterii i akumulatorów.	2016	UMT, ARGO-FILM	Budżet miasta, WFOŚiGW w Krakowie (dofinansowanie 80%), Budżet firmy		
5. Współpraca ze szkołami – dofinansowanie programów edukacji ekologicznej	Program „Dziś wyruszam na wielką przygodę, dbając o powietrze i przyrodę - Cykl konkursów i wycieczek ekologicznych w tarnowskich placówkach oświatowych” został zrealizowany przy współpracy Urzędu Miasta Tarnowa w następujących placówkach oświatowych z terenu miasta Tarnowa: 1) Szkoła Podstawowa nr 2 w Tarnowie, 2) Szkoła Podstawowa nr 8 w Tarnowie, 3) Szkoła Podstawowa Integracyjna nr 11 im. M. Dąbrowskiej w Tarnowie, 4) Szkoła Podstawowa nr 18 im. J. Kochanowskiego w Tarnowie, 5) Szkoła Podstawowa nr 23 w Tarnowie, 6) Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Tarnowie: Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Słoneczny Dom”, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Przyjazny Dom”, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza ”Pogotowie Opiekuńcze”, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im .J. Korczaka, 7) Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 6 w Tarnowie, Główną ideą projektu było kształtowanie proekologicznej postawy młodego pokolenia. Urząd Miasta Tarnowa ideę tą upowszechnia poprzez liczne konkursy i akcje ekologiczne. Zajęcia prowadzone w ramach Programu charakteryzowały się przemiennością stosowanych metod pracy dających dziecku możliwość wszechstronnego rozwoju, poprzez uczestnictwo w zajęciach lekcyjnych, konkursach, wystawach i prezentacjach, zajęciach terenowych oraz zajęciach dodatkowych w tzw. kącikach przyrody. <i>Wybrane konkursy i prelekcje zorganizowane w ramach Programu:</i>	2016	UMT	Budżet miasta, WFOŚiGW w Krakowie (dofinansowanie 80%)	21,00	4,20

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
	<ul style="list-style-type: none"> Tydzień tematyczny „Uwaga SMOG”, w ramach którego uczniowie uczestniczyli w zajęciach edukacyjnych oraz tworzyli wspólny plakat propagujący działania ekologiczne. Konkurs piosenki ekologicznej „Zielone nutki”, który poprzez muzykę miał na celu kształtowanie u młodego pokolenia potrzeby ochrony środowiska. Olimpiada „EKOgiganci” – konkurs składał się z dwóch części – teoretycznej i praktycznej. Tydzień tematyczny „Śmieci segregujesz, czystą ziemię zyskujesz” – pogadanki nt. konieczności ochrony środowiska, zajęcia plastyczne z recyklingu, zakończone wystawą w holu szkoły. Ekoloekcja przeprowadzona w Przedsiębiorstwie Usług Komunalnych, w ramach której edukowano uczniów w zakresie gospodarowania odpadami. Konkurs plastyczny „Dbasz o dzieci – nie pal śmieci” skierowany do dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 8 w Tarnowie, a także z Przedszkola nr 18, 26 i 31 w Tarnowie. „Nasze smoki nie zanieczyszczają powietrza” – konkurs z happeningiem w środowisku lokalnym. Promowano działania proekologiczne wśród mieszkańców Tarnowa. <p><i>Wycieczki zorganizowane w ramach Programu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Wycieczka do Muzeum Przyrodniczego w Ciężkowicach. W ramach wyjazdu zwiedzano muzeum, odbyły się projekcje filmów ekologicznych i prelekcje oraz zwiedzano Skamieniałe Miasto. Wycieczka do Świętokrzyskiego Parku Narodowego w czasie której uczniowie dzielnie pokonali szlak turystyczny i stanęli na szczycie Łysicy. Wycieczka do Szczawnicy. Celem tego wyjazdu były obserwacje przyrodnicze i wędrowka przez wąwóz Homole. 					
6. Współpraca z przedszkolami – dofinansowanie programów edukacji ekologicznej	<p>Program promowania postaw proekologicznych w tarnowskich placówkach oświatowych pt.: „Czy walczysz z lasów wycinaniem czy ze smogiem, TY też jesteś małym ekologiem” zrealizowany został w następujących przedszkolach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Przedszkole Publiczne nr 4 w Tarnowie, 2) Przedszkole nr 8 "Pod Stokrotką" w Tarnowie, 3) Przedszkole Publiczne nr 27 w Tarnowie, 	2016	UMT	Budżet miasta, WFOŚiGW w Krakowie (dofinansowanie 80%)	18,53	3,71

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
	<p>4) Przedszkole Publiczne nr 31 w Tarnowie, 5) Przedszkole Publiczne nr 32 w Tarnowie, 6) Niepubliczne Przedszkole Ochronka w Tarnowie, 7) Żłobek nr 3 w Tarnowie.</p> <p>Najmłodszy skorzystali z możliwości aktywnego spędzenia czasu na świeżym powietrzu, podczas którego opiekunowie poprowadzili pogadanki nt. jakości powietrza. Zostały postawione kluczowe pytania takie jak: Co to jest smog? Czym jest niska emisja? Dlaczego warto chronić powietrze? Co każdy z nas może zrobić by chronić środowisko wokół nas.</p> <p><i>Wybrane konkursy i prelekcje zorganizowane w ramach Programu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkurs artystyczny "Ze starego na nowe" - dzieci wraz z rodzicami przygotowywały zabawki, oraz przedmioty użyteczne w całości wykonane z nieużytków. • Zbiórka zużytych baterii, połączona z prelekcją nt. szkód jakie mogą one wywołać w środowisku naturalnym. • Zbiórka makulatury, która została oddana do recyklingu. Dzieci nauczyły się potrzeby segregacji odpadów. • Konkurs "Czyste powietrze wokół małego przedszkolaka" - dzieci tworzyły prace plastyczne, na których pokazały jak dbać o czyste powietrze. Dzieci poznały sposoby walki z zanieczyszczeniami, zaproponowały, w jaki sposób każdy z nas może zadbać o nasze lepsze, czyste powietrze. <p><i>Wycieczki zorganizowane w ramach Programu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wycieczka do Zawady, dzięki której dzieci poznały wybrane ekosystemy. Dzieci obserwowały rośliny, następnie tworzyły zielniki. • Wycieczka do leśniczówki w Pogórskiej Woli. Wycieczce towarzyszyły prelekcje o zwierzętach leśnych, ich życiu, zagrożeniach. Dzieci poznały różnorodność szaty roślinnej lasu. • Wycieczka do Kopalni Soli w Bochni – dzieci przeszły „szlak solny” oraz zapoznali się z mikroklimatem panującym w kopalni. 					
<p>7. Konkurs na najpiękniejszy ogród i balkon w Tarnowie „Zielony Tarnów”</p>	<p>Od 2000 r. Urząd Miasta Tarnowa organizuje konkurs na najpiękniejszy ogród i balkon w mieście. Konkurs kierowany jest do wszystkich mieszkańców Tarnowa, posiadających zadbane ogrody i ciekawie zagospodarowane roślinnością balkony, a także do szkół, przedszkoli i inne jednostki z terenu Tarnowa chcących zaprezentować swoje osiągnięcia</p>	<p>2016</p>	<p>UMT</p>	<p>Budżet miasta, sponsorzy</p>	<p>10,64</p>	<p>10,64</p>

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
	<p>w urzędowaniu zieleńców. Założeniem konkursu jest pobudzenie aktywności i inicjatyw mieszkańców, zwiększenie dbałości o środowisko naturalne i wykształcenie poczucia współodpowiedzialności za swoje najbliższe otoczenie. Powoływana przez Prezydenta Miasta komisja konkursowa, złożona z projektanta ogrodów, laureatów poprzednich edycji konkursu, artysty plastyk, przedstawicieli sponsorów oraz pracowników urzędu, która dokonuje przeglądu wszystkich zgłoszonych obiektów, zwraca uwagę na estetykę, czystość, kompozycję roślinną, pracowitość, zmiany w stosunku do lat ubiegłych.</p> <p>Do siedemnastej edycji konkursu zgłoszono 51 obiektów. Uczestnicy konkursu urządzając swoje otoczenie z roku na rok wykazują się coraz większą pomysłowością, wiedzą ogrodniczą, a w swoją pracę wkładają dużo wysiłku i serca. Ogrody i balkony cechuje przemyślana kompozycja przestrzenna oraz różnorodność gatunkowa.</p>					
8. Przegląd filmów ekologicznych EKOŚWIAT	<p>Od 2000 r. organizowany jest Przegląd Filmów Ekologicznych „EKOŚWIAT”. Przegląd rozszerza proponowane przez magistrat formy edukacji ekologicznej skierowane do mieszkańców naszego miasta, zwłaszcza do dzieci i młodzieży szkolnej, poprzez pokaz filmów niosących przesłanie ekologiczne oraz ekspozycję wystawy przyrodniczej. Przegląd ma na celu propagowanie ochrony środowiska naturalnego, uświadomienie na piękno przyrody oraz zwrócenie uwagi młodych ludzi na fakt, że wartości, jakimi obdarowała nas natura nie są nam dane „raz na zawsze”. Repertuar jest tak konstruowany, aby mógł być atrakcyjny w odbiorze dla młodych widzów, przy jednoczesnym zachowaniu maksymalnych korzyści w kształtowaniu świadomości ekologicznej.</p> <p>W ramach XVII Przeglądu Filmów Ekologicznych „EKOŚWIAT” wyemitowano 2 filmy. Na dzieci przedszkolne i ze szkoły podstawowej czekał film „Szajbus i Pingwiny” w reżyserii Stuarta McDonalda. Gimnazjalistów i licealistów zaproszono na film „Łowcy miodu” w reżyserii Krystiana Matyska.</p> <p>W Przeglądzie Filmów Ekologicznych uczestniczyło 3 392 widzów.</p>	2016	UMT, TCK	Budżet miasta	21,00	21,00
9. Wystawa towarzysząca Przeglądowi Filmów Ekologicznych	<p>Organizowanemu Przeglądowi Filmów Ekologicznych „EKOŚWIAT” co roku towarzyszą ciekawe wystawy przyrodnicze, które można obejrzeć w holu kina przed i po emisji filmów ekologicznych. W ramach Przeglądu zorganizowana została wystawa przyrodnicza pt.: „Oblicza lasu. Na tropie leśnych mieszkańców”, składająca się z 20 ciekawych zdjęć ukazujących</p>	2016	UMT, Autor wystawy	Budżet miasta	1,5	1,5

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
	piękno ekosystemu leśnego, potrzebę dbania o lasy jako zielone płuca ziemi, ale przede wszystkim miejsce, w którym żyją organizmy żywe. Na fotografiach można było zobaczyć m.in. Rezerwat Debrza, lasy tuchowskie, Pogórze Ciężkowickie oraz Beskid Sądecki.					
10. Konkurs fotograficzny „Wakacyjna przyroda”	Organizowany od 2008 r. przez Urząd Miasta Tarnowa konkurs fotograficzny „Wakacyjna przyroda” ma na celu zachęcenie zarówno dzieci, młodzieży jak i dorosłych do obserwacji przyrody i wykonania fotografii ukazujących walory przyrodnicze i krajobrazowe terenu Tarnowa i najbliższych okolic, a także zagrożenia skarbów natury. Konkurs organizowany jest w kategorii <i>przyroda (w tym również krajobraz) Tarnowa i okolic</i> . W 2016 r. w konkursie udział wzięło 88 pasjonatów fotografii, którzy zaprezentowali swoje prace o tematyce przyrodniczej i krajobrazowej wykonane w Tarnowie i okolicy. Wręczeniu nagród towarzyszyła wystawa nagrodzonych prac. Uczestnicy oraz goście przybyli na podsumowanie konkursu mogli obejrzeć fotografie, podziwiać piękno tarnowskiej przyrody i architektury, a przy okazji podyskutować na temat fotografowania przyrody, krajobrazu i architektury. Była to też dobra okazja do wymiany doświadczeń, spostrzeżeń i doskonalenia umiejętności podglądania przyrody i przybliżania jej piękna, nie zawsze widocznego dla żyjących w pośpiechu mieszkańców.	2016	UMT	Budżet miasta	10,00	10,00
11. Konkurs na najciekawszą gazetkę szkolną o tematyce ekologicznej	W 2016 r. zorganizowano konkurs na wykonanie prezentacji multimedialnej "Swobodny oddech naszą przyszłością" . Do konkursu zgłosiło się 14 placówek oświatowych, w tym 9 szkół podstawowych oraz 5 gimnazjów. Wykonane prezentacje cechowało ciekawe przesłanie ekologiczne oraz pomysłowość w podejściu do tematu konkursu. Na uwagę komisji zasługiwała oryginalność zastosowanych narzędzi i efektów, które nadały estetycznego i usystematyzowanego wyglądu przedstawianym prezentacjom.	2016	UMT	Budżet miasta, WFOŚiGW w Krakowie (dofinansowanie 80%)	5,4	1,6
12. Akcja ekologiczna „Sprzątanie Świata”	W dniach 16 - 18 września 2016 r. odbyła się ogólnopolska akcja „Sprzątanie Świata - Polska 2016”. Akcja polegała na zbieraniu porzuconych odpadów i przekazaniu ich na bezpieczne wysypisko lub do powtórnego wykorzystania. 23 edycja akcji „Sprzątanie Świata – Polska 2016 r.” przebiegała pod hasłem „Podaj dalej... Drugie życie odpadów” i miała na celu promowanie efektywnej segregacji powstających odpadów podczas codziennych czynności, tzn. takiego postępowania z wytwarzanymi odpadami, w wyniku	2016	UMT, Fundacja Nasza Ziemia, szkoły i przedszkola z terenu Tarnowa,	Budżet miasta	10,45	10,45

Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla miasta Tarnowa za rok 2016

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
	którego jak najmniejsza ich ilość trafi bezpośrednio na składowiska odpadów. W lokalnej akcji, zorganizowanej na terenie Tarnowa przez Urząd Miasta, wzięło udział około 5 000 uczestników z 40 placówek, byli to głównie uczniowie tarnowskich szkół i przedszkolaki oraz podopieczni zakładów karnych w Tarnowie. Podczas akcji zebrano ponad 2 600 kg odpadów oraz surowce wtórne, takie jak: papier, metal oraz plastik.					
13. „Dzień Ochrony Środowiska” wraz z podsumowaniem konkursów ekologicznych	Światowy Dzień Ochrony Środowiska jest corocznym wydarzeniem obchodzonym w ponad 100 krajach naszego globu, mającym na celu zwrócenie uwagi na potrzebę ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz przypomnienie głównych haseł konferencji dotyczących zgodności rozwoju cywilizacji z rozwojem ekologicznym otaczającego świata. W ramach Dnia Ochrony Środowiska miasto co roku organizuje podsumowanie wiosennych działań proekologicznych.	2016	UMT	-	-	-
14. Promowanie selektywnej zbiórki odpadów – „segregujesz – mniej płacisz – mniej zanieczyszczasz”	Zadanie uwzględnione w poz. 1	-	-	--	-	-
15. Dalsze prowadzenie edukacji ekologicznej nt. zmniejszania ilości odpadów oraz właściwej gospodarki odpadami	W ramach kampanii „Tarnów EKO się zwie, gdyż o smogu dużo wie, segreguje, odzyskuje, całe społeczeństwo edukuje” zorganizowano akcje ekologiczne mające na celu pokazanie właściwej gospodarki odpadami. W 2016 r. Urząd Miasta Tarnowa rozdawał ekologiczne gadżety (długopisy, notesy) oraz ekologiczne torby na zakupy. Koszty uwzględnione w poniższych pozycjach:	2016	UMT	Budżet miasta	bzk	
16. Rozpowszechnianie informacji wśród mieszkańców nt. kosztów ponoszonych z tytułu nielegalnego usuwania odpadów	Zadanie realizowane na bieżąco w ramach prowadzonych kampanii ekologicznych	2016	UMT	-	bdk	-
<i>Zadania nie ujęte w Programie Ochrony Środowiska</i>						
17. Promowanie opakowań wielokrotnego użytku – zachęcenie mieszkańców do kupna towarów w opakowaniach zwrotnych „Nie zapomnij siatki” - promowanie korzystania z	Wydział Ochrony Środowiska promuje korzystanie z przyjaznych środowisku bawełnianych toreb ekologicznych wielokrotnego użytku. Torby zakupione w 2013 r. cyklicznie wydawane są uczestnikom akcji ekologicznych organizowanych na terenie miasta.	2016	UMT	budżet miasta	-	-

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
<i>toreb i reklamówek na zakupy wielokrotnego użytku</i>						
18. „Godzina dla Ziemi WWF” *	<p>Akcja prowadzona była po raz 10-ty w wielu miastach na całym świecie. W ramach „Godziny dla Ziemi” ludzie wygaszają światło na symboliczną godzinę, wyrażając tym swoje zaangażowanie i troskę o losy naszej planety.</p> <p>10-ta edycja „Godziny dla Ziemi” odbyła się pod hasłem „Godzina dla wilka. Bądź głosem, którzy go nie mają”. W ten sposób Fundacja WWF pragnęła zwrócić uwagę na problemy, z jakimi boryka się w Polsce populacja wilków. Obecnie w naszym kraju żyje zaledwie 1000 osobników tego gatunku. Te piękne i wolne zwierzęta giną z powodu ludzkiej niechęci i stereotypów panujących na ich temat. Wbrew powszechnej opinii nie są one zagrożeniem dla człowieka. Wilki są zwierzętami niezwykle potrzebnymi dla prawidłowego funkcjonowania polskiej przyrody, ale by mogły przetrwać, potrzebują naszej pomocy. Akcja odbyła się w sobotę 19 marca o godzinie 20.30.</p> <p>Nawiązując do słów Anthony’ego De Mello „Nie prosź świata by się zmienił – to Ty zmień się pierwszy”, wyrażamy nadzieję, że ta symboliczna godzina była pozytywnym bodźcem do wprowadzania przez nas wszystkich zmian związanych z ochroną naturalnych zasobów Ziemi</p>	2016	Fundacja WWF Polska	-	bdk	-
19. Konkurs plastyczny pn: „Oddycham czystym powietrzem”.	<p>Do konkursu zgłosiło się 11 przedszkoli. Wykonane prace wyróżniały się wysokim poziomem artystycznym, dużymi wartościami merytorycznymi oraz ciekawym przesłaniem ekologicznym, zgodnym z podanym tematem.</p> <p>Poprzez konkurs pragnęliśmy wskazać powody, dla których należy chronić powietrze, oraz sposoby w jakich można to robić. Dzieci biorące udział w tworzeniu plakatów trafnie wskazały rodzaje zanieczyszczeń powietrza oraz podały główne źródła zanieczyszczenia powietrza, tj.: zakłady przemysłowe, przedsiębiorstwo energetyki ciepłej, ogrzewanie mieszkań oraz komunikacja.</p>	2016	UMT	Budżet miasta, WFOŚiGW w Krakowie	5,35	1,15
20. Konkurs „Zaprośmy ptaki do Tarnowa”	<p>Konkurs na wykonanie budki lęgowej „Zaprośmy ptaki do Tarnowa” zorganizowany był w ramach kampanii na rzecz czystego powietrza i zmniejszania ilości odpadów w mieście - „Tarnów EKO się zwie, gdyż o smogu dużo wie, segreguje, odzyskuje, całe społeczeństwo edukuje!”. Do konkursu zgłosiło się 16 placówek oświatowych z terenu Tarnowa, które łącznie przygotowały 65 budek lęgowych dla ptaków.</p>	2016	UMT, ZPKWM	Budżet miasta, WFOŚiGW w Krakowie	5,59	3,9

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
	Większość mieszkańców miast marzy o tym, by w ich otoczeniu zamieszkały ptaki, jednak w świadomości wielu osób ptaki w mieście ograniczają się do nie lubianych gołębi i gawronów oraz do bardziej lubianych popularnych wróble i sikorek. W rzeczywistości ptasi świat w miastach, zwłaszcza podczas migracji i w okresie zimowania, jest znacznie bogatszy. Obecność niektórych ptaków sprawia nam przyjemność, chętnie je dokarmiamy w przydomowych karmnikach lub w parkach. Co roku uwaga opinii publicznej skierowana jest na głośne przypadki działań szczególnie niekorzystnych dla ptaków, jak na przykład wycinanie na terenach osiedli krzewów, będących miejscem bytowania niektórych z nich (wróble, mazurki), czy też pozbawianie miejsc lęgowych gatunków gniazdujących w budynkach (jerzyki, kawki).					
21. Akcja ekologiczna „Drugie życie odpadów”	Akcja polegała na zbieraniu w szkołach i przedszkolach plastikowych butelek typu PET, PP i PE. Następnie butelki były odbierane i przewożone do recyklera w celu ich przetworzenia. Zbieżne były butelki po napojach, opakowania po płynach do mycia naczyń, płynach do prania itp. W ramach akcji Spółka Your Partner Sp. z o.o. zapewniła terminową obsługę w zakresie odbioru zebranych opakowań. Łącznie zebrano ponad 2 tony opakowań plastikowych, które zostały dostarczone do recyklera w celu ich przetworzenia.	2016	UMT, spółka Your Partner	Budżet miasta, WFOŚiGW w Krakowie	4,00	0,8

2.9. Ocena stopnia realizacji celów i kierunków działań w zakresie ochrony przed poważnymi awariami

W Programie ochrony środowiska wyznaczono następujące cele w zakresie ochrony przed poważnymi awariami:

Długoterminowy cel ekologiczny do roku 2020

Zmniejszenia ryzyka wystąpienia i ograniczenie skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska

Strategia działań krótkoterminowych:

1. Prowadzenie polityki przestrzennej w kierunku zmniejszenia zagrożenia dla środowiska oraz zdrowia i życia ludzi.
2. Zamieszczenie stosownych zapisów w studium uwarunkowań przestrzennych oraz strategii rozwoju.

W 2016 r. Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Tarnowie na bieżąco monitorowało, weryfikowało i przekazywało informacje o przebiegu i skutkach występowania niebezpiecznych zdarzeń kryzysowych, współpracując w tym zakresie z organami administracji wojewódzkiej oraz samorządowej, jak również innymi podmiotami realizującymi monitoring środowiska oraz zagrożeń. Priorytetowe działania związane były z pozyskiwaniem i przekazywaniem informacji ostrzegających o prognozowanych i bieżących zagrożeniach oraz zapewnieniu skutecznej dystrybucji tych informacji. Działania realizowane były na podstawie obowiązujących w Miejskim Centrum Zarządzania Kryzysowego procedur na wypadek wystąpienia zdarzenia na terenie miasta Tarnowa. Podjęto długofalowe przygotowania do zabezpieczenia przebiegu wszystkich przedsięwzięć – uroczystości i imprez towarzyszących organizowanych na terenie miasta Tarnowa w ramach Światowych Dni Młodzieży Kraków 2016.

Przygotowano i przeprowadzono sześć posiedzeń Zespołu Zarządzania Kryzysowego miasta Tarnowa w następującym zakresie:

- organizacji bezpiecznych ferii dla dzieci i młodzieży na terenie miasta Tarnowa,
- oceny stanu zagrożenia powodziowego i ochrony przeciwpowodziowej na terenie Tarnowa,
- podjęcia decyzji dotyczącej organizacji meczu piłki nożnej w ramach Pucharu Polski pomiędzy drużynami „Tarnovii” i „Unii” Tarnów,
- przygotowania zabezpieczenia Światowych Dni Młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia miejsc przebywania przybyłych pielgrzymów w obiektach zlokalizowanych na terenie miasta Tarnowa,
- organizacji bezpiecznych wakacji dla dzieci i młodzieży na terenie miasta Tarnowa,
- funkcjonowania miasta Tarnowa w ekstremalnych warunkach zimowych w sezonie 2016/2017.

Kontynuowano projekt „Modernizacja Systemu Ostrzegania o Zagrożeniach na terenie miasta Tarnowa”. W ramach drugiego etapu dokonano zakupu i montażu sześciu syren elektronicznych w następujących lokalizacjach: ul. Okrężna 9, ul. Szpitalna 53, ul. Szujskiego 31a, ul. Zbylitowska 7, ul. Norwida 22 i ul. Pszena 10. Łączny koszt drugiego etapu modernizacji wyniósł 181.179 zł.

Szczegółowe zadania w zakresie ochrony przed poważnymi awariami realizowane w roku 2016 na terenie miasta Tarnowa przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Realizacja zadań związanych z ochroną przed poważnymi awariami w roku sprawozdawczym

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
Zmniejszenia ryzyka wystąpienia i ograniczenie skutków n poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska						
1. Uzupelnienie sprzętu i wyposażenia ratowniczego	Zakupiono: - zawory automatyczne automatów oddechowych (trzy szt.), zestawy naprawcze Auto Max (12 szt.), zestawy legalizacyjne do BD 96 (6 szt.), zestawy do naprawy reduktora DM04 MM (osiem szt.) - ubrania koszarowe (25 kpl.), ubrania KDS (dwa kpl.), pasy bojowe (20 szt.) oraz buty specjalne (10 par) i wkłady do butów strażak (20 par) - Sintan oraz sorbent - urządzenie wielofunkcyjne Toshiba Studio 356	2016	Komenda Miejska PSP Tarnów, UMT	KM PSP, budżet miasta	bd	80,00
	Współfinansowanie usługi przywrócenia stanu pierwotnego ścian, konstrukcji stalowych wraz z wymianą instalacji wewnętrznych w pomieszczeniu garażu głównego przy JRG Nr 1					
2. Wykonywanie ciągłej aktualizacji instalacji/zdarzeń mogących spowodować sytuację kryzysową	Zaktualizowanie procedur postępowania w przypadku powstania zdarzenia na terenie miasta Tarnowa.	zadanie ciągłe	UMT	budżet miasta	w ramach etatowych obowiązków	w ramach etatowych obowiązków
	Dokonanie aktualizacji Planu Zarządzania Kryzysowego Miasta Tarnowa. Opracowanie aneksu funkcjonalnego do Planu Zarządzania Kryzysowego Miasta Tarnowa pn.: „Zabezpieczenie XXXI Światowych Dni Młodzieży”					
	Dokonanie aktualizacji Planu Operacyjnego Ochrony przed powodzią miasta Tarnowa.					
3. Współpraca z zakładami przemysłowymi/usługowymi z terenu miasta Tarnowa w zakresie wystąpienia sytuacji kryzysowej	Organizacja okresowych odpraw rozliczeniowo – zadaniowych z przedstawicielami zakładów i instytucji z terenu miasta Tarnowa.	2016	UMT	budżet miasta	w ramach etatowych obowiązków	w ramach etatowych obowiązków
	Prowadzenie kontroli problemowych zgodnie z Planem Działania Miasta Tarnowa w zakresie bezpieczeństwa publicznego, zarządzania – reagowania kryzysowego, obrony cywilnej (ochrony ludności) i spraw obronnych w 2016 r. w zakładach i instytucjach z terenu miasta Tarnowa.					
	Opracowanie wykazu instytucji, podmiotów gospodarczych i jednostek organizacyjnych działających na terenie miasta Tarnowa, którym Szef Obrony Cywilnej – Prezydent Miasta Tarnowa ustalił zadania w zakresie obrony cywilnej (ochrony ludności), zarządzania – reagowania kryzysowego i spraw obronnych w 2016 r.					
	Postawienie zadań zakładom i instytucjom z terenu miasta Tarnowa w zakresie w zakresie obrony cywilnej (ochrony ludności), zarządzania – reagowania kryzysowego i spraw obronnych w formie Wytycznych					

Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla miasta Tarnowa za rok 2016

Zadanie	Stan realizacji i opis podjętych działań	Termin realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania	Nakłady poniesione ogółem [tys. zł]	Nakłady poniesione przez UMT [tys. zł]
	Prezydenta Miasta Tarnowa oraz Planu Działania na rok 2016..					
4. Przygotowanie i przeprowadzanie szkoleń mieszkańców Tarnowa w zakresie wystąpienia sytuacji kryzysowej	Zorganizowano szkolenie w zakresie sygnałów alarmowych powszechnie obowiązujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W szkoleniu uczestniczyli członkowie Rad Osiedli z terenu miasta Tarnowa.	2016	UMT	Budżet miasta	w ramach etatowych obowiązków	w ramach etatowych obowiązków
	Druk poradnika dotyczącego zasad postępowania w sytuacjach wystąpienia różnych zagrożeń.	2016	UMT	dotacja celowa z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie	1,5	-
	Zakup tablic informacyjnych zawierających sygnały alarmowe i komunikaty ostrzegawcze powszechnie obowiązujące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.	2016	UMT	Budżet miasta, dotacja celowa z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie	1,85	1,25
	Przeprowadzono Szkolenie z zakresu obrony cywilnej (ochrony ludności) powszechnej samoobrony dla pracowników Urzędu Miasta Tarnowa.	2016	UMT	Budżet miasta	w ramach etatowych obowiązków	w ramach etatowych obowiązków
	Zorganizowano i przeprowadzono naradę szkoleniową dla pracowników zakładów pracy instytucji z terenu miasta Tarnowa, realizujących zadania z zakresu obrony cywilnej zarządzania kryzysowego i spraw obronnych.	2016	UMT	Budżet zakładu	w ramach etatowych obowiązków	w ramach etatowych obowiązków
5. Kontynuowano projekt „Modernizacja Systemu Ostrzegania o Zagrożeniach na terenie miasta Tarnowa”.	W ramach drugiego etapu dokonano zakupu i montażu sześciu syren elektronicznych w następujących lokalizacjach: ul. Okrężna 9, ul. Szpitalna 53, ul. Szujskiego 31a, ul. Zbylitowska 7, ul. Norwida 22 i ul. Pszenna 10.	2016	Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Tarnowie	Budżet MCZK w Tarnowie	181,179	-

3. PODSUMOWANIE ILOŚCIOWE PROWADZONYCH DZIAŁAŃ

W powyższych tabelach zestawiono łącznie **75** zadań zapisanych w Programie Ochrony Środowiska dla miasta Tarnowa, których realizacja wydawała się priorytetowa z punktu widzenia ochrony środowiska. Wykonano również część zadań, które nie zostały uwzględnione w POŚ dla miasta Tarnowa, a okazały się niezbędne dla poprawy jakości środowiska w Tarnowie. Zadania te głównie dotyczyły działań z zakresu ochrona przyrody, krajobrazu i lasów, ochrony powietrza oraz ochrony wód. W niniejszym raporcie uwzględniono 26 dodatkowych zadań, które realizowane były w okresie sprawozdawczym i w istotny sposób ich realizacji może oddziaływać na jakość środowiska. W związku z tym w powyższych tabelach zestawiono **łącznie 101 zadań** z 9 dziedzin ochrony środowiska. Niektóre zadania ujęte w POŚ okazały się nieaktualne, gdyż zostały zrealizowane przed 2014 r. lub w ogóle nie zachodziła potrzeba ich realizacji

Z zakresu *ochrony przyrody, krajobrazu i lasów* zrealizowano **17 z 18 zadań**. 17 zadań zostało wyznaczonych w POŚ dla miasta Tarnowa, dwa zadania zostały wprowadzone w niniejszym raporcie. Jedną z ważniejszych inwestycji było zagospodarowanie zieleńca przy ul. Białych Klonów. Największe koszty w obrębie tej dziedziny generuje bieżące utrzymanie zieleni miejskiej. Na bieżąco dokonywana jest inwentaryzacja cennych przyrodniczo terenów w mieście. łącznie na zadania z zakresu ochrony przyrody, krajobrazu i lasów przeznaczono **4 156,49 tys. zł**.

Z zakresu *ochrony powierzchni ziemi* zrealizowano **1 zadanie**. Zrehabilitowano tereny poeksploatacyjne złoża Klikowa I w Tarnowie przy ulicy Niedomickiej. Na powierzchni 12,2424 ha wyprofilowano skarpy zbiornika wodnego w części nawodnej i zawodnej. Zlikwidowano zwałowiska tymczasowe z obszaru zrehabilitowanego, obsiano trawą część ziemistą po rekultywacji oraz zarybiono część nawodną rybami słodkowodnymi. Skarpy są łagodne, stabilne bez oznak osuwiskowych. Rekultywacja prowadzona była w kierunku rolno-wodnym. Nie zachodziła natomiast potrzeba badania gleb na terenie Tarnowa. Ostatnie badanie nastąpiło w 2014 r. Gleby badano wtedy pod kątem zawartości fosforu, potasu oraz magnezu. Oznaczono następujące parametry gleb: pH, zawartość metali ciężkich, takich jak Cu, Zn, Pb, Cd, Ni.. Następne badanie wykonywane będzie po upływie 5 lat (2019 r.).

Z zakresu *ochrony wód* zrealizowano **15 spośród 17 zadań**. Jedną z najważniejszych inwestycji realizowanych przez UMT, była kontynuacja przebudowy potoku Klikowskiego (etap III). Dokonano: odmulenia dna, profilowania skarp, ubezpieczenia dna płytami betonowymi żelbetowymi pełnymi i umocnienia skarp geokratą. Kontynuowano prowadzenie prac remontowych i konserwacyjnych na tarnowskich ciekach wodnych. łącznie na zadania z zakresu ochrony wód przeznaczono **51 647,09 tys. zł**.

Z zakresu *ochrony powietrza* zrealizowano **21 z 21 zadań**. Zadania realizowane w tym zakresie są spójne z celami wyznaczonymi w „Programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego. Małopolska 2023 – w zdrowej atmosferze”. Zadania mające na celu ochronę powietrza atmosferycznego dotyczyły zmniejszenia emisji zanieczyszczeń pochodzących głównie z transportu, przemysłu i sektora produkcyjnego, ale także z sektora komunalnego. Kluczowe dla poprawy jakości powietrza jest jednak dążenie do wyeliminowania niskosprawnych, mało efektywnych instalacji grzewczych opalanych paliwem stałym. łącznie na zadania z zakresu ochrony powietrza przeznaczono **65 991,90 tys. zł**.

Z zakresu *ochrony przed hałasem* zrealizowano **2 z 2 zadań**. W ramach badania hałasu komunikacyjnego w 2014 r. opracowano mapę akustyczną miasta Tarnowa oraz „Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Tarnowa do roku 2019”, współfinansowany ze środków

Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska Gospodarki Wodnej w Krakowie w wysokości 40 % całkowitych kosztów. W roku sprawozdawczym ww. opracowania nie wymagały aktualizacji. . Należy podkreślić fakt, że część zadań związana z ochroną przed hałasem jest zbieżna z zadaniami realizowanymi w zakresie ochrony powietrza – dotyczy to modernizacji dróg oraz usprawnienia komunikacji w mieście.

Z zakresu *ochrony przed promieniowaniem* zrealizowano **wszystkie 3 zadania**. Zadania te dotyczyły głównie pomiarów natężenia promieniowania w pobliżu instalacji i urządzeń eksploatowanych przez dystrybutorów energii elektrycznej i operatorów sieci komórkowych. Monitoring w zakresie promieniowania prowadzony był również przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Średnia wartość natężenia PEM dla obszaru Tarnowa w 2016 roku wyniosła 0,31 V/m , co stanowiło 4% wartości dopuszczalnej.

Z zakresu *gospodarki odpadami* zrealizowano **8 z 13 zadań**. Do zadań UMT w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi należy m.in.: zarządzanie, administrowanie i bieżąca obsługa systemu gospodarki odpadami, pobór opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, weryfikacja deklaracji o wysokości opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi i wydawanie decyzji określających wysokość opłat, organizowanie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości oraz zagospodarowania odpadów komunalnych. Kontynuowano rekultywację sektorów wyłączonych z eksploatacji na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne „Za rzeką Białą”. Kontynuowana jest prowadzona od 2002 r. akcja polegająca na pomocy mieszkańcom miasta w bezpiecznym usunięciu z terenu Tarnowa odpadów zawierających azbest. Pomoc polega na wykonaniu na koszt Urzędu Miasta Tarnowa następujących usług: usunięcie powstałych w wyniku demontażu odpadów azbestowych, czyli spakowanie i załadunek na samochód tych odpadów (lub tylko załadunek na samochód, jeśli odpady azbestowe zostały uprzednio spakowane przez demontującego), transport powstałych w wyniku demontażu odpadów azbestowych z terenu nieruchomości do miejsca unieszkodliwienia oraz unieszkodliwienie odpadów azbestowych na składowisku tych odpadów.

Łącznie na zadania z zakresu gospodarki odpadami przeznaczono **4 291,20 tys. zł**.

Z zakresu *edukacji ekologicznej* zrealizowano **łącznie 21 zadań** (w tym wszystkie wyznaczone w Programie). Większość z zadań zrealizowano w ramach współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska Gospodarki Wodnej w Krakowie. Część zadań, tak jak współpraca z tarnowskimi placówkami oświatowymi, to kompleksowe kampanie, które realizowane były przez dłuższy horyzont czasowy i opierały się na wielu, bardzo ciekawych formach edukacji ekologicznej – od konkursów i olimpiad ekologicznych, przez prelekcje oraz przedstawienia teatralne do badań w terenie.

Edukacją ekologiczną w mieście objęte są nie tylko dzieci i młodzież szkolna, ale także osoby dorosłe. Co roku Miasto przeznacza na edukację ekologiczną dziesiątki tysięcy złotych. Zrealizowane zadania w okresie sprawozdawczym z punktu widzenia ochrony środowiska były zadaniami priorytetowymi, które w dużym stopniu przyczyniły się do podniesienia świadomości ekologicznej wśród mieszkańców Tarnowa. W 2016 r. uzyskano łącznie **47,75 tys. zł** dofinansowania ze środków WFOŚiGW w Krakowie.

Łącznie na zadania z zakresu edukacji ekologicznej wydano **140,46 tys. zł**.

Z zakresu *ochrony przed awariami* zrealizowano **wszystkie spośród z 5 wyznaczonych zadań**. Kontynuowano projekt „Modernizacja Systemu Ostrzegania o Zagrożeniach na terenie miasta Tarnowa”. W ramach drugiego etapu dokonano zakupu i montażu sześciu syren elektronicznych w następujących lokalizacjach: ul. Okrężna 9, ul. Szpitalna 53, ul. Szujskiego 31a, ul. Zbylitowska 7, ul. Norwida 22 i ul. Pszenna 10. przed awariami wydano **264,53 tys. złotych**

Tabela 10. Zestawienie ilościowe zrealizowanych zadań.

Lp.	Zakres wyznaczonych zadań:	Liczba zadań w raporcie	Liczba zadań zrealizowanych/realizowanych na bieżąco	Liczba zadań w raporcie	Liczba zadań zrealizowanych/realizowanych na bieżąco
		Ogółem		Zadania realizowane bądź koordynowane przez UMT	
1.	Ochrona przyrody, krajobrazu i lasów	18	17	16	15
2.	Ochrona zasobów wodnych	17	15	5	3
3.	Ochrona powierzchnia ziemi	1	1	-	-
4.	Ochrona przed poważnymi awariami	5	5	3	3
5.	Ochrona powietrza atmosferycznego	21	21	11	11
6.	Ochrona przed hałasem	2	2	-	-
7.	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	3	3	1	1
8.	Gospodarka odpadami	13	8	4	4
9.	Edukacja ekologiczna	21	21	21	21
Suma:		101	93	61	58
Realizacja wyrażona w %		92,08 %		95,08 %	

Tab. 11. Koszty poniesione w obrębie poszczególnych dziedzin.

Lp.	Zakres wyznaczonych zadań	Koszt realizacji zadań ogółem [tys. zł]
1.	Ochrona przyrody krajobrazu i lasów	4 156,49
2.	Ochrona zasobów wodnych	51 647,09
3.	Ochrona powierzchni ziemi	bd
4.	Poważne awarie	264,53
5.	Ochrona powietrza	20 705,31
6.	Ochrona przed hałasem	bd
7.	Promieniowanie	bd
8.	Odpady	18 434,02
9.	Edukacja ekologiczna	140,46
Suma:		95 347,90

łącznie na zadania uwzględnione w niniejszym raporcie wydano 95 347,90 tys. zł. Koszty poniesione przez Urząd Miasta Tarnowa wynoszą 28 226,01 tys. zł.

3.1. Przyczyny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem

Działania służące realizacji określonych celów są generalnie realizowane w sposób zaplanowany, a rozbieżności dotyczące terminów ich realizacji i wynikają głównie z:

- zbyt krótkiego horyzontu czasowego wyznaczonego dla realizacji większości zadań,
- przesunięcia części zadań na okres późniejszy,
- opóźnień w procesie decyzyjnym i planistycznym,
- zmiany priorytetów inwestycyjnych w mieście,
- ograniczonych możliwości finansowych na realizację niektórych wytyczonych zadań.

Zaawansowanie realizacji celów i zadań ekologicznych jest zróżnicowane. Przyczyną tego są przede wszystkim niedostateczne środki finansowe, a także zbyt długie i skomplikowane procedury przetargowe. Zadania i kierunki działań, które nie zostały wdrożone, należy powtórnie przeanalizować pod kątem zasadności ich realizacji w przyszłości. W przypadku, gdy straciły one swoją aktualność, należy z nich zrezygnować w następnej edycji programu lub dokonać ich aktualizacji w oparciu o nowsze informacje i plany.

3.2. Monitoring

Ocena realizacji Programu polega na monitorowaniu zmian w wielu wzajemnie powiązanych strefach. System monitorowania w celu uzyskiwania kompatybilnych informacji powinien uwzględniać następujące działania:

- zebranie danych liczbowych,
- uporządkowanie, przetworzenie, analiza zebranych danych,
- przygotowanie raportu,
- analiza porównawcza,
- aktualizacja.

W celu oceny wpływu realizacji zadań wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska na poprawę środowiska na terenie Miasta Tarnowa zestawiono wartości zaproponowanych wskaźników monitoringu latach 2014 i 2016. Dane pochodzą z Informacji o Stanie Środowiska udostępnianych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie, delegatura w Tarnowie, a także raportów Głównego Urzędu Statystycznego oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie.

Tab. 12. Wskaźniki monitoringu.

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Rok bazowy	Rok w odniesieniu do bazowego
EDUKACJA EKOLOGICZNA			2014	2016
1.	Procent liczby mieszkańców objętych działaniami edukacji ekologicznej	%	40	40
OCHRONA PRZYRODY			2014	2016
1.	Liczba form ochrony przyrody	szt.	41	41
2.	Liczba nowych nasadzeń drzew i krzewów, w tym gatunków rodzimych	szt.	8546	4126
WODY			2014	2016
1.	Klasa jakości wód powierzchniowych	*I-V		
2.	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej i przyłączeniowej	km	335,4	347,2
3.	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km	291,6	304,3
4.	Liczba przyłączy kanalizacyjnych	szt.	7484	8000
5.	Liczba przyłączy wodociągowych	szt.	11025	11900
POWIETRZE			2014	2016
1.	Poziom zanieczyszczenia powietrza według oceny rocznej: 1. Pył PM10 2. SO ₂ , NO ₂ , Pb, O ₃ , CO, Benzen, As, Cd, Ni 3. B(a)P	Klasa jakości powietrza	C A C	C A C
2.	Liczba budynków, w których przeprowadzono termomodernizację.	szt.	51	40
GOSPODARKA ODPADAMI			2014	2016
1.	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych – ogółem	Mg	40 333,30	42 451,63
2.	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych w formie zmieszanej	Mg	27 345,00	29 184,79
3.	Ilość usuniętych wyrobów azbestowych (przez osoby fizyczne) [Mg/rok],	Mg/rok	31	59
4.	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych selektywnie	Mg	12 988,3	5 080,78

3.3. Podsumowanie

Raport z realizacji „Programu ochrony środowiska dla miasta Tarnowa do roku 2020 ze strategią krótkoterminową do roku 2016”, sporządzony zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska przedstawia stopień realizacji celów określonych

w Programie w 2016 r. W tabelach w sposób szczegółowy opisane zostały wszystkie działania realizowane w ramach celów i priorytetów przyjętych w Programie.

Źródłem danych zebranych w raporcie są przede wszystkim informacje zawarte w ankietach rozesłanych do jednostek administracyjnych, instytucji, organizacji i podmiotów gospodarczych.

Przedsięwzięcia realizowane w 2016 r. w dużej mierze przyczyniły się do poprawy warunków środowiskowych w mieście. Na podstawie przeprowadzonej analizy realizacji celów przyjętych w Programie ochrony środowiska można stwierdzić, że zdecydowana większość zadań została zrealizowana planowo. Część zadań jest w trakcie realizacji, ze względu na to, że są one wdrażane etapowo w poszczególnych latach, co wynika również Wieloletniego Planu Inwestycyjnego. Niektóre z zadań mają charakter ciągły, np. zadania wynikające z bieżącej działalności administracyjnej poszczególnych jednostek. Pozostałe przedsięwzięcia będą realizowane w latach kolejnych.

Zmiany stanu środowiska widoczne są dopiero w dłuższej perspektywie czasowej, dlatego też niniejszy Raport z dwuletniego okresu realizacji celów i zadań, określonych w Programie ochrony środowiska nie jest jednoznacznym odzwierciedleniem efektów realizacji Programu. Raport przedstawia podjęte w 2016 r. działania oraz potrzeby zmian w przyjętych priorytetach w kontekście zaistniałych zmian stanu środowiska na terenie miasta Tarnowa oraz w kontekście konkretyzacji wielu zamierzeń inwestycyjnych przyjętych przez miasto i podmioty gospodarcze.

Generalnie, realizacja celów i zadań związanych z poprawą jakości wód przebiega prawidłowo. Ochrona terenów przyrodniczo cennych i terenów zieleni urzędowej prowadzona była prawidłowo. Prowadzono ciągłą i różnorodną edukację ekologiczną mieszkańców, zarówno w placówkach oświatowych, jak również dla dorosłych, w postaci akcji, konkursów, szkoleń i informacji dostarczanych w prasie lub Internecie.

Zaawansowanie realizacji celów i zadań ekologicznych jest zróżnicowane. Przyczyną tego są przede wszystkim niedostateczne środki finansowe, a także zbyt długie i skomplikowane procedury przetargowe. Zadania i kierunki działań, które nie zostały wdrożone, należy powtórnie przeanalizować pod kątem zasadności ich realizacji w przyszłości. W przypadku, gdy straciły one swoją aktualność, należy z nich zrezygnować w następnej edycji programu lub dokonać ich aktualizacji w oparciu o nowsze informacje i plany.

Wykaz skrótów

Skrót	Wyjaśnienie skrótu
bd	brak danych
bdk	bez dodatkowych kosztów – działanie w ramach obowiązków etatowych
GA JRCH	Grupa Azoty Jednostka Ratownictwa Chemicznego
GMT	Gmina Miasta Tarnowa
MCZK	Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Tarnowie
MPEC	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie
MPK	Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Sp. z o.o.
MZMiUW	Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie
MZB	Miejski Zarząd Budynków Sp. z o.o.
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PUK	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o.
TW	Tarnowskie Wodociągi Sp. z o.o.
UMT	Urząd Miasta Tarnowa
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie
WOŚ	Wydział Ochrony Środowiska UMT
WIM	Wydział Infrastruktury Miejskiej UMT
WIOŚ – Del. Tarnów	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie Delegatura w Tarnowie
WUO	Wydział Usług Ogólnomiejskich UMT
ZAT	Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach S.A.
ZDIK	Zarząd Dróg i Komunikacji
ZPKWM	Zespół Parków krajobrazowych Województwa Małopolskiego